

Wat de personages uit *Inglourious Basterds* leerden van de indianen

Pagina 3

Geroofd Syrisch erfgoed eindelijk opgespoord. 'Nederland deed niets'

Pagina 7

Vice-rector Hester Bijl: 'Heerlijk, dat geluid van de windtunnel: woosh!'

Pagina 9

NEPECHT

DE OPMAARS

VAN DE PLACEDO

Placebo's krijgen een steeds positievere imago. Gold de 'behaagpil' voorheen als wetenschappelijk buitenbeentje, inmiddels is het 'een superbelangrijke verruiming'.

DOOR BART BRAUN Bijsluitert: dit artikel kan de verwachting wekken dat placebo's belangrijke geneesmiddelen zijn. Dat zijn ze ook, zij het dat het vooral middelen ter *geneeskunst* zijn, en dat *geneeskunde* verder gaat dan dat. Een arts schrijft bij voorkeur middelen voor die beter, nog beter, werken dan een placebo. Het placebo-effect kan geen kanker genezen of geamputeerde ledematen laten aangroeien. Een placebo is niet hetzelfde als een medicijn.

Jarenlang werden placebo's zelfs gezien als datgene wat een geneesmiddel juist niet is. De letterlijke vertaling - 'ik zal behagen' - klinkt al als een verwijt. Je wil onderzoek doen naar een stofje waarvan je hoopt dat het helpt tegen een ziekte. Je neemt een groep patiënten: de ene helft krijgt jouw stofje en de andere helft krijgt een suikerpil, of een injectie met een zoutoplossing. Zonder de tweede groep is je on-

derzoek geen knip voor de neus waard, want vrijwel altijd worden allebei de groepen beter.

Als de eerste groep vaker beter wordt dan de tweede, dan heeft je stofje daadwerkelijk een farmacologische werking. De aandacht van de geneeskunde gaat dan ook sterk uit naar dit soort stofjes. Sinds de negentiende eeuw, toen dat hele idee van een wetenschappelijke basis postvatte in de artseneij, is de kans dat een bezoek aan een arts ook daadwerkelijk geneest enorm toegenomen. Wie longontsteking heeft, krijgt liever antibiotica dan een aderlating.

Maar hoe zit het met die tweede groep en hun nepmedicijn? Waarom helpt een suikerpil beter dan geruststellende woorden? Daar wordt steeds meer onderzoek naar gedaan. 'Tot een paar jaar geleden was het placebo-effect een buitenbeentje, waar mensen het niet over wilden hebben', vertelt hoogleraar gezondheidspsychologie Andrea Evers. 'De afgelopen jaren is er een enorme omslag gemaakt. Er is meer draagvlak voor onderzoek, en artsen zijn het erover eens dat dit soort effecten een grote rol spelen in hun dagelijks handelen: 'Ik weet allang dat het belangrijk is wat

ik zeg als ik een antidepressivum voorschrijf', zeggen ze nu.'

Ook nieuw: het gebruik van herenonderzoek om te begrijpen wat er precies gebeurt terwijl de behaagpil aan het placeboën is. Dat helpt ook meteen verklaren waarom bij sommige Alzheimer-patiënten het placebo-effect minder sterk is: bij hen zijn de betrokken delen van de hersenen aangetast. Verder verschijnen er steeds meer studies met echte patiënten, in plaats van uit de kantine geplukte psychologiestudenten die een pijnprikkel krijgen, gecombineerd met een al dan niet echte pijnstiller.

Kort samengevat: een placebo werkt omdat je verwacht dat het werkt. Net zoals je lichaam alvast extra speeksel aanmaakt als het verwacht dat je gaat eten, zo maakt het extra pijnstillende stofjes als het verwacht dat er pijn wordt gestild.

Dat het placebo-effect 'tussen de oren' zit, betekent echter niet dat het vaag, ongrijpbaar of niet echt zou zijn. Alles zit tussen de oren. Er bestaat geen duidelijke scheiding tussen lichaam en geest; een ziekte grijpt dus altijd op allebei aan, en een medicijn ook. En lichaam en geest grijpen in op elkaar, zoals placebo's soms op in-

drukwekkende wijze laten zien. De Italiaanse neuroloog Fabrizio Benedetti toonde bijvoorbeeld aan dat Parkinson-patiënten die een zoutoplossing krijgen, vervolgens niet alleen minder last hebben van hun ziekte, maar ook meer aanmaken van de dopamine waar bij hen een tekort aan is. Er gebeurt hier iets echt en iets meetbaars, kortom.

De Amerikaanse placebo-onderzoeker Ted Kaptchuk deed een inspirerende studie naar mensen met prikkelbare-darm-syndroom. Die kregen uitvoerig te horen over het placebo dat hij ze voorschreef: dat in talloze studies de werkzaamheid van placebo's was bewezen, en dat ze vaak zelfs even effectief bleken als 'echte' medicijnen. Die patiënten gingen er met grote stappen op vooruit: een placebo werkt dus zelfs als je weet dat je een placebo krijgt.

Kaptchuk, Benedetti en andere grote namen uit de placebokunde zijn vanaf zondag live te bewonderen in Leiden, op het eerste wereldcongres dat Evers en haar collega's organiseren namens de Society for Interdisciplinary Placebo Studies.

> Verder lezen op pagina 5

Geheime deal open access uitgelekt

Uitgever Elsevier frustreert de overgang naar open access, aldus ScienceGuide. Die site publiceerde de geheime deal tussen Elsevier en de universiteiten.

Pagina 4

'Vertraging bij site van universiteit'

De bouw van de nieuwe leidenuniv.nl verliep volgens schema, maar het plaatsen van content gaat nog niet snel genoeg, aldus universiteitsraadsleden.

Pagina 4

Deurwaarder versus student: 140.000 keer

De Dienst Uitvoering Onderwijs kan veel ellende voorkomen door beter over studietoelagen en boetes te communiceren, vindt de Nationale Ombudsman.

Pagina 2 en 5

'Sjappies moeten het werk doen'

De leden van het dispuut Sjaap Eijsdies, die het regenboogkleurige 'gaybrapad' bekladden, organiseren samen met het COC een symposium bij Quintus.

Pagina 5

Bandirah Pagina 12

Geen commentaar

Kung Fu Duo

DOOR VINCENT BONGERS Ooit was hij de nationale troetelbeer die Ajax in de Champions League-finale 1995 naar de overwinning punterde. Maar nu blinkt Patrick Kluivert voornamelijk uit in onnozel gedrag. Zijn reputatie was als niet al te best, maar afgelopen week slaagde hij er maar liefst twee keer in om op zeer ongelukkige wijze het nieuws te halen.

Eerst was daar ‘Okkie’ Durham, de knuffelcrimineel *du jour* die twee Van Goghs snaaide en op de vlucht voor de politie van Kluivert onderdak kreeg in Barcelona. Vervolgens berichtte *de Volkskrant* over de gokschulden die de voormalige superspits had opgebouwd. Jarenlang wedde hij bij dubieuze figuren illegaal op voetbalwedstrijden. Gevolg: een schuld van een miljoen euro. Betalen kon hij niet, claimde Kluivert.

En dus kreeg hij te maken met tot de verbeelding sprekende onderwereldkleerkasten als Kung Fu Ab, en stuurde de penoze een briefje naar mevrouw Kluivert, met het dwingende verzoek dat manlief moest dokken. ‘Ik vind het gewoon heel kut’, vatte Kluivert het bondig samen tijdens een verhoor bij belastingsoppersdienst FIOD.

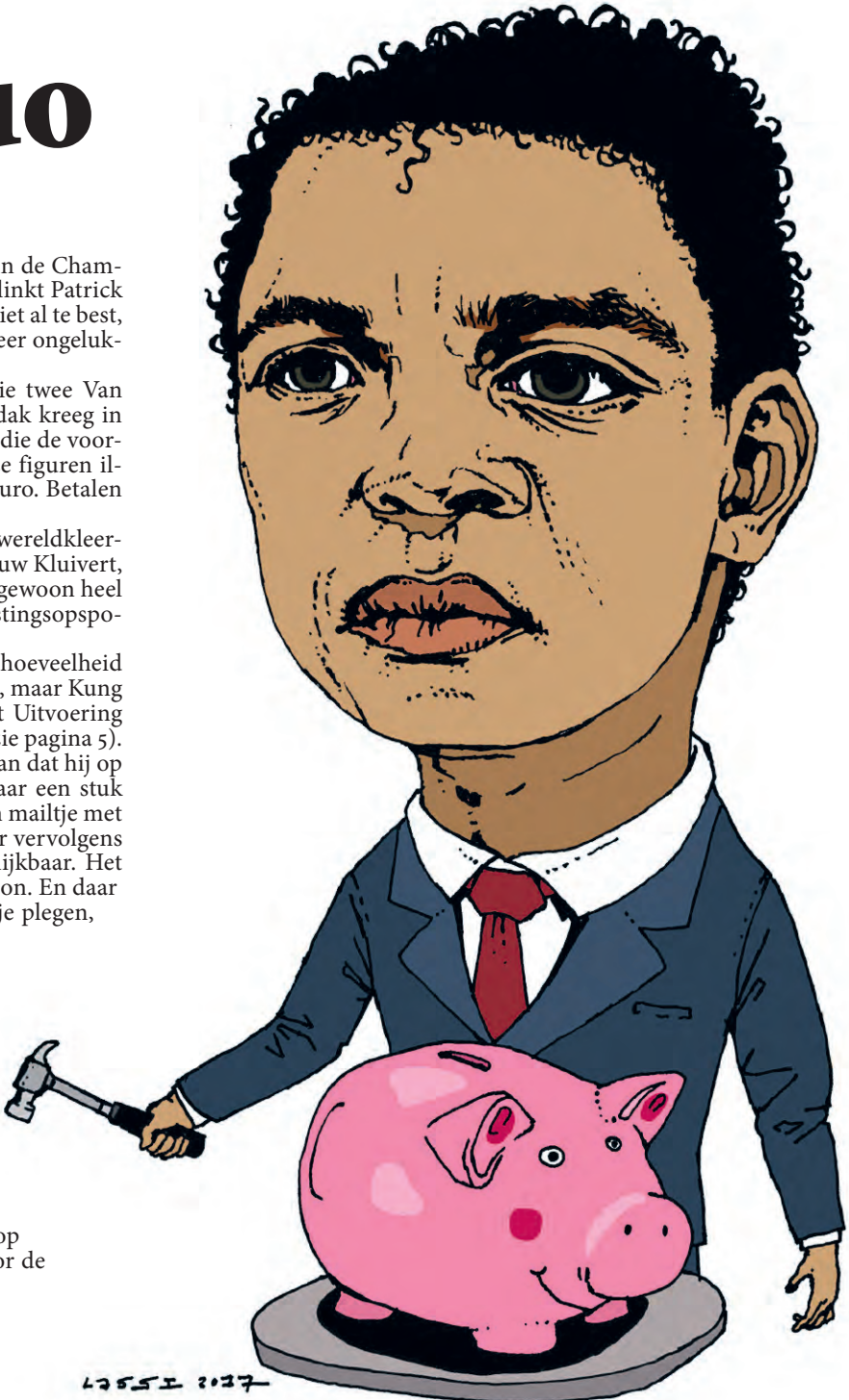
Dat sentiment wordt ongetwijfeld gedeeld door een gigantische hoeveelheid (oud-)studenten. Zij kregen weliswaar geen bezoek van Kung Fu Ab, maar Kung Fu DUO. Vanwege studieschulden en ov-boetes stuurde de Dienst Uitvoering Onderwijs in 2015 maar liefst 140.000 keer een deurwaarder langs (zie pagina 5).

De Nationale Ombudsman Reinier van Zutphen schrok daar zo van dat hij op onderzoek uitging. Hij constateerde dat de overheidsdienst blijkbaar een stuk slechter communiceert dan een goksyndicaat. Studenten krijgen een mailtje met de oproep om hun account bij de DUO te checken, dan komen ze er vervolgens wel achter wat er aan de hand is. Dat is veel te simpel gedacht blijkbaar. Het mailadres klopt niet meer of studenten negeren de notificaties gewoon. En daar moet DUO dan wat aan doen, vindt Van Zutphen. Even een belletje plegen, scheelt al een hoop.

Dat klinkt heel sympathiek. Maar eigenlijk is het volstrekt belachelijk dat DUO moet opdraaien voor het lamlendige gedrag van studenten. Het enige wat ze hoeven te doen, is hun mail lezen. Bovendien weet iedereen die geld leent (of het vergokt) dat je ooit moet terugbetalen.

Maar, klaagde ombudsman verder, de informatie van DUO is vaak zo ambtelijk. Alsof academici kleine kinderen zijn, die door een vaderlijke overheid door een financieel mijnen-veld moeten worden geleid. Kom op, zeg. Het zijn toch geen scholieren meer?

Uiteraard is het volstrekt bezopen dat de ov-kaart alleen kan worden stopgezet bij een NS-automaat. Maar wie te beroerd is om dat op tijd te doen om een boete te voorkomen, is net als Kluivert rijp voor de illegale lotto.

Colofon

Redactie-adres Reuvenplaats 3, 2311 BE Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071–527 7272
Website mareonline.nl
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 15000
Hoofredactie
Frank Provoost frank.provoost@mare.leidenuniv.nl
Redactie
Vincent Bongers vbongers@mare.leidenuniv.nl
Bart Braun bbraun@mare.leidenuniv.nl
Anoushka Kloosterman a.kloosterman@mare.leidenuniv.nl
Marleen van Wesel h.g.van.wesel@mare.leidenuniv.nl
Susan Wichgers (stagiar) susanwichgers93@gmail.com
Medewerkers
Femke Blommaert · Mattijn de Groot · Holger Gzella ·
Marit de Roij · Marlies Rothoff · Benjamin Sprecher
Fotografie Taco van der Eb · Marc de Haan
Illustraties Bas van der Schot · Bandirah · Silas.nl
Basisontwerp Roeland Segaar, Dokwerk Communicatie
Art direction en vormgeving Marcel van den Berg
Drukwerk Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk
Advertenties Bureau van Vliet B.V.
Postbus 20 2040 AA Zandvoort
Telefoon 023 – 571 47 45
Redactieraad
Prof. dr. J.C. de Jong (voorzitter) · Prof. dr. F. Israel (vice-voorzitter) · Dr. Hans Vollaard (secretaris) · Maxim Allaart ·
Asel Arykbaeva · Joline Cramer · drs. Bart Funnekotter ·
Marlou Grobbs · drs. Malou van Hintum · mr. Folkert
Jensma · Josephine Say · Prof. dr. Nico Schrijver
Jaarabonnementen
Een jaarabonnement op *Mare* loopt van september t/m juni. Belangstellenden kunnen *Mare* thuisgestuurd krijgen door €35 over te maken op IBAN NL68RAB00103257950 ten name van Universiteit Leiden (o.v.v. *Mare* en SAP-nummer 6200092091) en vervolgens een bevestigingsmail met daarin hun adres te sturen naar redactie@mare.leidenuniv.nl. Studenten betalen €25.
Ter controle graag in de bevestigingsmail ook het studentnummer vermelden.
Adreswijzigingen
Alleen schriftelijk met postwikkelt.
Klachten en opmerkingen over de toezending van *Mare* 071-5277272.
Mededelingen voor het op donderdag verschijnende nummer moeten uiterlijk de voorafgaande donderdag 16.00 uur in het bezit van de redactie zijn.
ISSN 0166-3690

Column

Wat niet-gelovigen nog kunnen leren

Van alle mensen die bij de verkiezingen op de SGP of de ChristenUnie hebben gestemd, was meer dan 33 procent jonger dan 35, een percentage dat enkel door GroenLinks nipt werd overtroffen. Ter vergelijking: van het SP- en PvdA-electoraat behoorde slechts 16 respectievelijk 13 procent tot de jongste leeftijdscategorie. Hieruit op te maken valt – behalve dat de Partij van de Arbeid in een hope-loze doodstrijd verwickeld is – dat christelijke jongeren behoorlijk van zich laten horen in de politiek.

En niet alleen daar. Leiden telt een handjevol christelijke studentenverenigingen met in totaal enkele honderden leden. Door niet-christelijke studenten wordt daar nogal eens met wat *dédain* naar gekeken. ‘Daar zitten ze de hele dag met de bijbel op schoot thee te drinken’, heb ik wel eens opgevangen. Het beeld van oubollige clubjes streng-gelovige studenten die de hele avond in een kringetje zitten te bidden dringt zich al snel op. Studenten die zich terugtrekken in een vertrouwde omgeving om maar niet met andersdenkenden in aanraking te komen. Die alleen maar over God kunnen praten en overal water in wijn willen veranderen.

In werkelijkheid zitten deze studenten natuurlijk de hele dag tussen de niet-gelovigen op hun opleiding, in hun studentenhuus en bij hun sportclub. Overal zijn zij de vertegenwoordiger van hun geloof, of ze nou willen of niet. En overal zijn er wel mensen die met ze in discussie willen. ‘Je moet best sterk in je schoenen staan als gelovige student’, vertelde een studiegenoot die bij NSL zit. ‘Mensen doen er al snel een beetje lacherig over, vaak niet eens expres. Daarom is het ook fijn om bij een vereniging toch gelijkgestemden te kunnen vinden.’

Zelf maakte ik een keer mee hoe een docent stomverbaasd naar het scherm keek waar de mailbox te zien was van een jongen die zijn Powerpoint zocht voor een presentatie. ‘Ben jij lid van de SGP?!’ riep hij uit. Hij deed niet eens

moeite om zijn gezicht in de plooi te houden. ‘Ja, u ook?’ antwoordde de student monter.

In tegenstelling tot gelovige studenten, die regelmatig met dit soort dingen geconfronteerd worden, kwam ik zelf op de universiteit pas in aanraking met mensen die op een andere manier naar de wereld kijken dan ik. Tot mijn verbazing bleken christelijke jongeren niet blind op de politieke partij van hun ouders te stemmen, maar heel goed te weten met welke standpunten van de christelijke partijen ze het eens zijn en waarom. Beter dan de studenten die ‘de vibe van Jesse gewoon voelen’, althans.

Het lijkt alsof christelijke studenten meer bezig zijn met de grote dingen des levens en de politieke vraagstukken die daaruit voortkomen dan de gemiddelde student. Bij het bediscussieren van die onderwerpen met niet-gelovigen zijn ze meesters in het vermijden van ruzie. Christelijke studenten zijn vaak zeer maatschappelijk betrokken; vrijwilligerswerk doen is eerder regel dan uitzondering. Belangrijker nog is dat ze zich weten te organiseren.

De jongerenafdelingen van de confessionele partijen zijn de grootste politieke jongerenorganisaties van het land. Op feesten van de EO komen duizenden jongeren af en wanneer Arjen Lubach in Leiden komt discussiëren over geloof zitten er honderden christelijke studenten in de zaal. Bij demonstraties over onderwerpen die ze belangrijk vinden zijn ze altijd aanwezig. Christelijke jongeren weten niet alleen waar ze voor staan, ze laten ook van zich horen en zorgen dat ze gehoord worden. Daarnaast hebben ze het moreel besef dat ze moeten gaan stemmen, vandaar de hoge jongerenpercentages van de christelijke partijen.

Wij niet-gelovige studenten vinden onze christelijke medestudenten misschien een beetje raar, maar we kunnen nog veel van ze leren.

MARIT DE ROIJ is student geschiedenis en Russische Studies

Mensen

De indiaan in ons

Promotie over 'de wildeman' in westerse context

'Als je de geschiedenis bestudeert in de film *Inglourious Basterds*, zie je de verwijzingen naar de Indianen er doorheen.'

Scalperen en dierenamen: promovenda Cui Chen onderzocht boeken en films die wilden breken met de stereotypering van 'de wilde.'

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN In een memorabele scène uit *Inglourious Basterds* van Quentin Tarantino scalpeert Aldo Raine (gespeeld door Brad Pitt) met zijn groep soldaten, de Basterds, de hoofden van een groep net-vermoorde nazi's. Aan het einde van de film, bij Raines laatste confrontatie met de Duitse kolonel Hans Landa (Christoph Waltz) graveert hij met een mes een hakenkruis in zijn voorhoofd. *I'm gonna give you something you can't take off.*

Volgens promovenda Cui Chen zit de film boordevol representaties van Indianen. Ze onderzocht het concept van de 'wildeman' in westerse context.

De 'wildeman' blijft in de Westerse

literatuur bestaan, en meestal in de vorm van de Indiaan. 'Veel gebruiken de Indiaan daarvoor als stereotiep figuur. Sommigen hebben wel geprobeerd het begrip te ontmantelen. Maar dat is onmogelijk. Naar mijn mening is de wildeman als een geest. Hoe meer we ervan af proberen te komen, hoe meer het blijft.'

Ze onderzocht boeken en films die leken te willen breken met de stereotypering van 'de wilde.' Het werden twee romans en twee films: *Lord of the Flies* van William Golding (1954), *Brave New World* van Aldous Huxley (1932), *The Revenant* van Alejandro G. Iñárritu, en *Inglourious Basterds*, dus.

Elk van deze werken doet een poging om te breken met het conventionele beeld van de wildeman, volgens Chen.

Vaak gebeurt dat indirect. Want in *Inglourious Basterds* zijn er geen personages die expliciet Indiaan

zijn. 'Maar als je de geschiedenis bestudeert in de film, zie je het er doorheen.' Naast het scalperen zijn er volgens haar nog andere aanwijzingen: zo vindt de laatste confrontatie in de bossen plaats en zijn personages als Donny Donowitz (aka *the Bear Jew*) net als Indianen vernoemd naar dieren.

'Het is interessant dat het verhaal in de Tweede Wereldoorlog plaatsvindt, en ook de geschiedenis van de Joden behandelt. Maar vanuit het perspectief van kolonisatie wordt ook de geschiedenis van de Indianen duidelijk. Maar het blijft indirect.' En beperkt, vind ze. 'Omdat de directe stem van de Indiaan er niet in zit.'

Die zit wel in bijvoorbeeld *The Revenant*, die volgens haar probeert de tegenstelling tussen 'wild' en 'beschaafd' te bekritisseren. Volgens haar bevraagt deze film wel het conventionele onderscheid tussen de wilde Indianen en de beschaafde

Europese bezetters. De Indianen in de film zijn wel neergezet als 'exotisch en inferieur, vanuit een Eurocentrisch perspectief', schrijft ze.

Maar in tegenstelling tot de andere onderzochte stukken, hebben de Indianen hier wel een eigen perspectief. 'Er wordt niet alleen naar hen gekeken, maar ze hebben zelfbeschikking en kijken zelf ook naar de Europeanen.'

Van de Indiaan in het Westerse discours zullen we niet afkomen, denkt ze. 'Het is een ongrijpbaar concept. We kunnen het niet vastpinnen. En het gaat ook niet alleen meer om het verleden, maar het bestaat ook nu en het kan ook in de toekomst blijven bestaan. Daarom moest ik denken aan een geest. We weten niet waar het is, maar we weten wel dat het bestaat en dat het onze maatschappij beïnvloedt. En we komen er niet vanaf. We kunnen er wel mee proberen te leven.'

071 - 527 ...

Populisme

Leidschrift, het tijdschrift gemaakt door Leidse geschiedenisstudenten, organiseert een symposium over populisme. Koen Vossen, politiek historicus en docent politicologie aan de Radboud Universiteit Nijmegen, vertelt over de geschiedenis van het populisme.

Hoe oud is die geschiedenis?

'Als je zou willen, kun je teruggaan tot de reformatie, toen Luther zich tegen de elite afzette met zijn bijbel in de volkstaal. Of zelfs tot de Romeinse tijd. Maar dan moet je het begrip wel heel ruim nemen, los van democratie en volkssoevereiniteit.'

'In wezen gaat populisme namelijk om de gedachte dat in een democratie het volk altijd het laatste woord moet hebben. Elites hebben de democratie echter gekaapt. Zij moeten verjaagd worden uit het centrum van de macht. Het volk wordt verheerlijkt als bron van alle wijsheid.'

'Een overzicht kun je waarschijnlijk het beste beginnen met de opkomst van massabewegingen, eind negentiende eeuw. Het kiesrecht was toen nog maar beperkt. Abraham Kuyper, de oprichter van de Anti-Revolutionaire Partij, sprak de zogenoemde "kleine luyden" aan, het volk dat daadwerkelijk werd uitgesloten.'

En internationaal?

'In Rusland had je rond diezelfde tijd de Narodniki: intellectuelen uit de *middle-* en *upperclass* die het gewone volk gingen verheerlijken. Zij opereerden *top-down*. In de Verenigde Staten kwam eind negentiende eeuw juist een *grassroots*-beweging op: de *People's Party*.'

Hoe ging het verder, na de invoering van het algemeen kiesrecht in Nederland?

'De massapartijen raakten op den duur geïnstitutionaliseerd. In de jaren twintig kwam er een ander type populisme op: tegenbewegingen van clubjes die tegen de macht van de partijen waren. Dat culmineerde in de fascistische NSB, maar het populisme brak niet echt lekker door. De partijen wisten hun greep op de kiezers te houden.'

'De volgende duidelijke voorbeelden van populisme komen uit de jaren zestig: de Boerenpartij van Boer Koekoek en in mindere mate D66. In de jaren negentig kwam het populisme opnieuw op, eerst voorzichtig lokaal, tot een uitbarsting in 2002 met Pim Fortuyn. En sindsdien is het weer terug.'

Is er een ideale voedingsbodem voor populisme?

'Je kunt niet voorspellen: nú gaat het komen. Maar vraag en aanbod op de politieke markt moeten in elk geval niet lekker aansluiten: politieke partijen zijn niet in staat om breed gedragen zorgen op te nemen in het partijprogramma. Populisten zijn steeds op zoek naar zo'n thema. Ten tweede is er vaak een parallel tussen de opkomst van populisme en een nieuw soort media, dat de tegenstander nog niet helemaal beheerst. Sinds 2002 is dat natuurlijk het internet en de sociale media; in de jaren zestig televisie en eind negentiende eeuw groeiden de kranten. Tenslotte moet er een goed aanbod zijn. In de jaren zestig begon er wel wat te schuiven, maar de potentie was misschien groter. Boer Koekoek was tamelijk incapabel, wat ergens zijn sterkte was, maar misschien viel er toch meer te halen.'

Helpt het als het economisch slecht gaat?

'Volgens sommigen steekt het populisme pas de kop op, als het juist goed gaat, maar het klopt allebei niet echt. Eind negentiende eeuw ging het economisch een tijd lang slecht, maar tijdens de wederopbouw kwam het populisme juist weer niet op. Dat gebeurde pas in de jaren zestig.' **MVV**

Leidschrift Symposium: Populisme door de jaren heen. Lipsiusgebouw, woensdag 5 april, 18.45, gratis toegang

Frutti di Mare

Astronomie en bier: de beste combinatie

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN Op het scherm in het propvolle Grandcafé De Burcht staan twee ronde objecten afgebeeld. Een is een planeet, de ander is een roestige koekenpan. Vraag aan de toeschouwers: welke van de twee is de planeet?

Dat is moeilijker dan het lijkt. De planeet heeft misschien wat meer definitie, suggereert David Doelman (23, PhD sterrenkunde). 'Maar voor ons is het eigenlijk ook wel lastig', geeft hij toe. Doelman draagt een grote, ronde badge met de tekst *I'm an astronomer*, net als zijn collega's en teamgenoten, promovendi Maaike van Kooten (24, Canadees, 'met een Nederlandse naam, want mijn ouders zijn Nederlands') en Leon Trapman (24). Op tafel staan halflege glazen en flesjes bier.

De koekenpanvragen horen bij de tweede ronde van de quiz tijdens de allereerste Leidse 'Astronomy on Tap', een avond waarop een paar sterrenkundigen informeel vertellen over hun werk, afgewisseld met een soort pubquiz. In de eerste ronde prijken foto's van hemellichamen, met vragen als 'is dit een planeet?' en 'Hoeveel planeten zie je?'

'Astronomie en bier is echt de beste combinatie', zegt Van Kooten. 'Als as-

tronomen bier drinken, praten ze over hun werk. Dan komen de beste ideeën boven. Net als tijdens koffiepauzes. Die worden aangemoedigd.' Trapman: 'Ik kies astronomie boven bier. Dat leidt tenminste niet tot langetermijnproblemen.'

De Leidse onderzoeker Matthew Kenworthy, vertelt staand op een stoel over zeven planeten buiten ons zonnestelsel, rond de ster Trappist-1. 'Toen ik jong was, hadden we acht planeten, en daar waren we blij mee', begint hij. Hij wordt onderbroken door een gillette uit het publiek en het geluid van brekend glas. 'Alles oké daar?' vraagt hij. In het publiek gaan duimen omhoog. 'Ik heb dat effect op mensen', grapt hij.

Hij laat plaatjes zien die media gebruikten toen de planeten waren ontdekt. Een grote, oranje zon, woest, steenachtig landschap, badend in een zee van rood licht. *'Hogwash'*, zegt Kenworthy. 'We hebben geen idee hoe het eruit ziet.'

Hij vertelt dat men vroeger dacht dat er een enorm regenwoud op Venus groeide. 'Want de planeet is bedekt met wolken, en waar heb je dat nog meer?' Iemand uit het publiek roept: 'Engeland!' Gelach. Kenworthy bedoelde eigenlijk:

de aarde. 'Maar inderdaad, Engeland.'

Hij vervolgt dat de Russen de ene na de andere satelliet tevergeefs naar Venus stuurden. Pas bij de dertiende poging slaagden ze. Satelliet Venera 13 hield het in 1982 maar liefst 127 minuten uit op Venus, en liet zien dat er geen regenwouden waren. 'De wolken zijn van

zwavelzuur. De Russen bouwden de satellieten als tanks.'

'Astronomy on Tap' is bedacht in New York, en wordt in de Verenigde Staten al op verschillende plekken gehouden. In Leiden wordt het voortaan maandelijks gehouden, op elke laatste maandag van de maand.

'Met bier op komen de beste ideeën boven.'

Foto Marc de Haan

Nieuws

Strengere terrassenregels

Leidse horecaondernemers zijn het niet eens met nieuwe regels van de gemeente over terrassen. Die gaan vanaf 1 juni in, is de bedoeling. Windschermen zijn voortaan verboden, plantenbakken mogen niet hoger zijn dan 70 centimeter en parasols moeten vrij zijn van reclame. In een brief aan de gemeente pleit de Leidse afdeling van horecabond KHN voor een versoepeling, maar de gemeente laat in een reactie weten de regels te handhaven. Ondernemers kunnen een ontheffing aanvragen als ze van de regels willen afwijken.

Studentenorkest

Het Nederlands Studenten Kamerorkest, oftewel: Nesko, trekt vanaf komend weekend door het land. Op 5 april geven de 45 musici, waaronder enkele Leidse studenten, een concert in de Leidse Herengrachtkerk. Op het programma staat onder meer een klassiek cellostuk met jazzinvloeden en natuurgeluiden, speciaal voor het Nesko gecomponeerd door Jos Heutmekers. Ook klinkt de eerste symfonie van George Bizet. Tickets zijn te koop via nesko.nl.

Planten vs. tegels

Inwoners van Leiden kunnen een tegel uit hun tuin ruilen voor een gratis plant. In navolging van andere steden is in Leiden namelijk de actie *Tegel eruit, plant erin* gestart, als onderdeel van een campagne om de stad te vergroenen. Je kunt daarvoor met je tegel naar de Intratuin van Voorschoten fietsen, maar je kunt ook even op gagoed.nl/kalender kijken wanneer de plantenkaravaan door je wijk trekt.

Haarlemmerstraat

De gemeente gaat de Haarlemmerstraat vanaf 22 mei vernieuwen. De bestrating gaat eruit, er komt een nieuw wegdek, en een rij kinderkopjes langs de afvoer. Aan de zijkanen komt speciaal uit Ierland besteld Chinees-Belgisch harsteen. De bouw zal vanaf beide uiteinden van de Haarlemmerstraat, bij de Turfmarkt en de Pelikaanstraat, beginnen. Na een fase van zes weken komen ze in het midden, bij de Hartebrugkerk, bij elkaar. Daarna duurt de herinrichting op die plek nogmaals zes weken duren. De verwachting is dat de nieuwe winkelstraat begin 2018 af is.

Congresrace

Leiden is een van de slechts twee steden die nog in de race zijn om het EuroScience Open Forum (ESOF) van 2020 te organiseren. Dat is een groot wetenschapscongres, dat elke twee jaar in een andere Europese stad wordt gehouden. In 2016 was dat Manchester, in 2018 Toulouse. En in 2020 dus Leiden, of Triëst, in Italië. Tot half juni kunnen de twee steden de organisatie overtuigen met een *bidbook*. Daarvoor is het Leiden Convention Bureau aan de slag gegaan, een onderdeel van Leiden Marketing om de stad te promoten als locatie voor congressen. Het bureau werkt samen met de gemeente, de universiteit én de gemeente Den Haag.

Straatnaambordjes

De eerste vijftig bordjes van de straatbordjes-actie van de Plaatselijke Kamer van Verenigingen (PKvV) zijn vorige week donderdag uitgereikt. Toen de gemeente vorig jaar alle bordjes in het centrum van Leiden verving, bedacht de PKvV een actie, waarbij Leidse studenten en inwoners hun oude straatnaambordje kunnen krijgen door een leuk initiatief te bedenken. Bordjes van het Rapenburg, de Herengracht en de Apothekersdijk zijn inmiddels bij een nieuwe eigenaar beland. Er zijn nog een paar honderd bordjes over, dus de actie loopt door. Om kans te maken op een bordje, moet je op de Facebookpagina van de PKvV aangeven wat je voor jouw bordje wil doen.

Elsevier ligt dwars

Blijkt uit gelekte deal over open access met universiteiten

Wetenschapsuitgever Elsevier probeert de overgang naar open access te remmen, concludeert onderwijswebsite *ScienceGuide*. Die wist de hand te leggen op de geheime deal tussen Elsevier en de Nederlandse universiteiten.

DOOR BART BRAUN Binnen de universiteitsmuren valt het niet zo op, maar heel veel wetenschappelijke artikelen zitten achter een betaalmuur. Nederlandse universiteiten betalen uitgeverij miljoenen aan abonnementsgelden om die artikelen te kunnen lezen. Het ministerie van Onderwijs wil

daar vanaf: alle publiek betaalde wetenschap in Nederland zou openbaar toegankelijk moeten worden.

De universiteiten gaan daarin mee. De uitgeverij is minder enthousiast: die hebben nu immers een verdienmodel dat voor hen prima werkt. Dat wringt, en eind 2014 wrong het zo erg dat de Nederlandse universiteiten dreigden met een boycot van Elsevier, de grootste van de wetenschappelijke uitgeverij.

Nieuwe artikelen in belangrijke titels als *Cell* en *The Lancet* zouden dan niet meer toegankelijk zijn vanuit Nederlandse universiteitsbibliotheken. Uiteindelijk kwam er net op tijd een akkoord. Wat daar precies

instond, was geheim.

Er kwam een beroep op de Wet Openbaarheid Bestuur om de inhoud te achterhalen, maar Elsevier maakte bezwaar. Voor niks, want intussen is de inhoud van die deal gelekt naar *ScienceGuide*, een Nederlandse site die over hoger onderwijs en wetenschap schrijft.

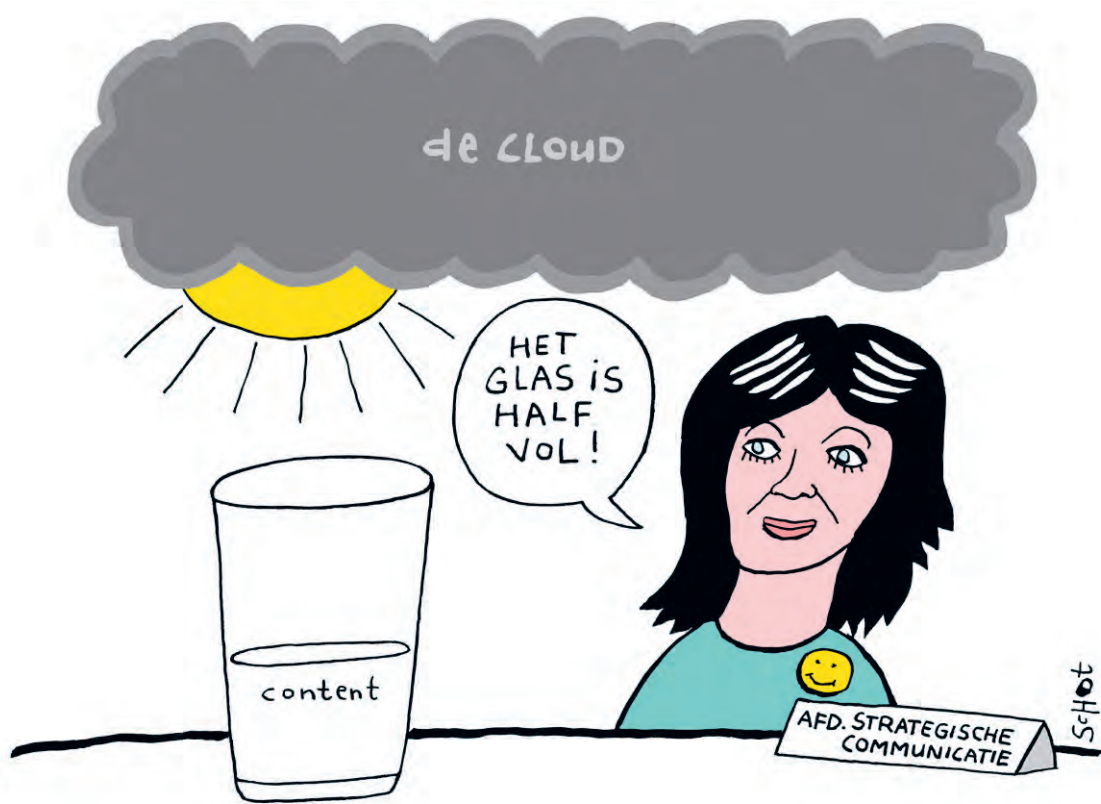
Volgens het akkoord gaan de Nederlandse universiteiten meer abonnementsgeld betalen. In 2016 betaalden ze 11,7 miljoen, daar komt dit jaar 2,5 procent bovenop en volgend jaar nog eens twee procent. In ruil voor dat extra geld mogen ze maximaal 3600 artikelen open access publiceren in Elsevier-titels. Maar niet in

allemaal: juist de veelgeciteerde *The Lancet* en *Cell*-titels staan niet genoemd bij de opties.

'Elsevier is er in geslaagd de deal zo onaantrekkelijk te maken dat het open access-experiment gedoemd lijkt te mislukken', concludeert *ScienceGuide*-hoofdredacteur Sicco de Knecht.

'Net als bij fossiele brandstoffen willen de partijen die op de bronnen zitten (in dit geval: bladen waarin wetenschappers graag willen publiceren, *red.*) alles doen om overgang naar een nieuw systeem tegen te houden. Elsevier geeft precies genoeg toe om een echte verandering van de status quo te voorkomen.'

'Nieuwe site universiteit vertraagd'

De bouw van de nieuwe website van de universiteit is volgens schema afgerond, maar inhoud plaatsen gaat nog niet snel genoeg.

Dat werd vorige week duidelijk tijdens de universiteitsraad. 'De deadline voor de techniek is gehaald, maar alleen het lukt de faculteiten niet om alle content om de site mee te vullen op tijd aan te leveren', zei Maria Tiggelaar van studentenpartij LVS vorige week tijdens de universiteitsraadsvergadering. 'Dat had voor een deel al gebeurd moeten zijn.'

De vertraging kwam aan het licht,

toen de zogeheten ICT-kalender tijdens een commissievergadering van de raad werd besproken. Tiggelaar: 'De vertraging komt niet door de ICT-afdeling van de universiteit. Al had de afdeling misschien beter kunnen communiceren met de faculteiten, zodat iedereen wist dat de deadline er aan zat te komen.'

'De communicatieafdelingen van de faculteiten moeten de content zelf ook op orde hebben', voegde Charlotte de Roon van promovendipartij Ph-Doc daar aan toe. 'Dat blijkt nog niet het geval te zijn. Opvallend, omdat de planning er al twee jaar ligt.'

'Het is ook een hele opgave', reageerde Jaap Willems van personeelspartij Universitair Belang. 'Het gaat om duizenden pagina's.'

'Absoluut', zei Tiggelaar. 'Maar het is net als bij studeren voor een tentamen. Daar moet je ook op tijd aan beginnen.'

Volgens universiteitswoordvoerder Caroline van Overbeeke loopt het project 'op schema'. 'Er zijn geen problemen gemeld en geen extra kosten gemaakt. Het vullen van de site duurt nog tot het einde van het jaar. Dat is niet iets dat je eventjes in een middag doet.' **VB**

Strengere regels voor kamerverhuur

Huisbazen die een woning per kamer willen verhuren, moeten voortaan aan strengere regels voldoen. De Gemeente Leiden kwam deze week met een concept-beleid om overlast door zogenaamde verkamering tegen te gaan.

De beleidsregels gelden voor nieuwe aanvragen om huizen op te delen in kamers, maar in de begeleidende brief is ook te lezen dat ze toegepast kunnen worden 'bij eventuele intrekking van een onttrekkingsvergunning van de Huisvestingswet' en bij het 'opleggen van de plicht tot het treffen van voorzieningen' aan huisbazen. Dat laatste kan alleen in 'exceptionele gevallen van overlast'.

De regels hebben bijvoorbeeld betrekking op brandveiligheid en geluidswering. Verder is er een lijst van woon- en leefregels, naar het voorbeeld van studentenhuusvest DUWO. Zo moet één bewoner aangesteld worden als aanspreekpunt voor de gemeente, moet het tussen 22.00 en 8.00 uur stil zijn, en mogen tuinen en balkons niet gebruikt worden voor opslag van spullen.

In 2011 waren de regels juist nog versoepeld. Zoals het college in haar document immers nog altijd onderkent: 'Er is in Leiden een duidelijke behoefte aan woonruimte bij studenten en jongeren.' Er klinken sindsdien echter ook klachten over overlast. De Leidse PvdA richtte daarvoor in 2012 al een meldpunt in. In november 2015 schreven bewoners van de Transvaalbuurt een brief naar de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders, dat ze de wildgroei van kamers beu waren. 'Onze wijk is niet berekend op zoveel personen. Het levert problemen op met vuilnis en parkeren', zeiden ze destijds tegen *Mare*.

Verschillende opties werden in de daaropvolgende maanden verkend, zoals verplichte fietsenstallingsmogelijkheden en een quotum voor nieuwe op te delen woningen. Uiteindelijk koos de gemeenteraad ervoor om bouwtechnische voorwaarden te stellen, bij het verlenen van een zogenaamde onttrekkingsvergunning. Daarmee mag een zelfstandige woonruimte omgezet worden naar onzelfstandige woonruimte. Afgelopen dinsdag kwam het college daarvoor dus met een concept-plan. De komende zes weken kan daarop gereageerd worden. De invoering is gepland voor na de zomer. **MVV**

Huurtoeslag onterecht stopgezet

Huurders in Leiden die een beschikking hebben gekregen over het terugbetalen van huurtoeslag, hoeven dat mogelijk niet te doen. De huurtoeslag van zo'n 150 woningen is onterecht stopgezet door een administratiefout. Dat meldt de Belastingdienst op haar website.

Tientallen kamerhuurders van huisvester DUWO hebben afgelopen maand beschikkingen van de Belastingdienst gekregen waarin staat dat

ze de ontvangen huurtoeslag vanaf juli 2016 moeten terugbetalen. Ze zouden er geen recht meer op hebben. Later volgde een beschikking over de maanden januari en februari en werd de huurtoeslag voor de huurders stopgezet.

Over de reden van het stopzetten bestond verwarring. Volgens woordvoerders van gemeente Leiden en DUWO zijn de regels omtrent huurtoeslag voor onzelfstandige woningen onveranderd, en zouden

huurders nog steeds toeslag moeten ontvangen. Een woordvoerder van de Belastingdienst gaf aan dat het zou kunnen liggen aan een veranderd registratiesysteem bij gemeenten.

Op de website van de Belastingdienst staat dat het gaat om een fout in de administratie, doordat de adressen van de woningen onlangs zijn veranderd. De Belastingdienst is de fout aan het herstellen en stuurt een brief met meer informatie naar de betreffende huurders. **SW**

Deurwaarder vs. student: 140.000 keer

Ombudsman: DUO is te onduidelijk over schulden en boetes

Studenten lopen vaak ongemerkt hoge schulden op. De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) kan veel ellende voorkomen door beter te communiceren, vindt Nationale Ombudsman Reinier van Zutphen.

DOOR VINCENT BONGERS 'In 2015 is door de dienst meer dan 140.000 keer een deurwaarder ingeschakeld om schulden bij studenten te innen', schrijft Van Zutphen in zijn onderzoek naar de informatieverstrekking van DUO. De helft van studenten

met een betalingsachterstand komt in aanraking met een deurwaarder. Uiteraard zijn dat lang niet allemaal gevallen waar het bezoek van de schuldeiser een complete verrassing is.

'Maar ik ontvang regelmatig klachten van studenten, die zeggen totaal onverwacht met de deurwaarder te zijn geconfronteerd', aldus Van Zutphen. 'De grote hoeveelheid dwangbevelen en klachten over de invordering roepen vragen op over de effectiviteit van de informatieverstrekking van DUO over de schulden.'

DUO stuurt wel berichten aan studenten die een schuld hebben openstaan. Het probleem is dat veel studenten de door de dienst verzonden notificatiemail niet zien. Het mailadres dat bij DUO is doorgegeven is tussendoor gewijzigd of niet meer gebruikt nadat de studie is beëindigd. Hierdoor wordt de notificatiemail niet ontvangen en wordt er ook niet bij MijnDUO ingelogd om te kijken wat er aan de hand is. Ook gebruikt de dienst 'ambtelijke taal' die studenten niet altijd even goed begrijpen. Van Zutphen: 'Gebruik duidelijke taal.'

Een flink deel van de schulden is te herleiden tot problemen met het stopzetten van de ov-kaart. Die procedure moet worden aangepast. Van Zutphen: 'Studenten vinden het onlogisch dat het mogelijk is om na het stoppen van de studie nog gebruik te maken van het studentenreisproduct, terwijl ze er officieel geen recht meer op hebben.'

Het is voor hen ook onbegrijpelijk dat het stopzetten van het studentenreisproduct niet direct is gekoppeld aan het beëindigen van de studie. Nu moeten zij zelf de kaart bij een automaat stopzetten. Als dat wordt

vergeten, volgen er hoge boetes.

Ook is het goed als DUO persoonlijk contact opneemt met studenten die een betalingsachterstand hebben om te proberen de schulden niet verder op te laten lopen.

De dienst stelt echter dat het praktisch onmogelijk is om zelf telefonisch contact op te nemen met alle studenten met schulden. Vaak zijn de juiste telefoonnummers ook niet beschikbaar.

'Het is natuurlijk ook een verantwoordelijkheid van de student zelf om schulden te voorkomen', merkt Van Zutphen verder nog op.

Amsterdamse taferelen

De Leidse binnenstad diende dinsdag en woensdag als zeventiende-eeuws decor voor opnames van een nieuwe BBC-serie. Het is een verfilming van het boek *The Miniaturist*, dat zich eigenlijk in Amsterdam afspeelt. Op het Rapenburg, de Langebrug en bij de Pieterskerk heeft de gemeente Leiden tijdelijk alle 'moderne elementen' zoals, lantaarnpalen en fietsenrekken, weggehaald. Foto Marc de Haan

Pas op: de nocebo bestaat ook

> Vervolg van de voorpagina

In een ander experiment van Kaptchuk kregen astmatici een *inhaler* met een placebo erin. Die werkte aantoonbaar niet: de longfunctie van de patiënten ging er niet op vooruit. Maar desgevraagd gaven ze wél aan dat ze zich minder benauwd voelden – voor hun ervaring maakte het niet uit of ze nou een medicijn kregen of een placebo.

'Ik ben blij met alle aandacht die er nu ineens is voor dit onderwerp', vertelt Evers. 'De geneeskunde draaide vroeger alleen om middelen, terwijl er nu meer aandacht is voor de omgang met een ziekte en alles wat in de spreekkamer gebeurt, bijvoorbeeld hoe een arts een medicijn voorschrijft. Dat is een superbelangrijke verruiming van het vakgebied.' Behalve artsen en psychologen staan er ook neurobiologen, epidemiologen, ethici en filosofen op de sprekerslijst.

Evers: 'Op de eerste dag van het congres komen we met alle topexperts samen, om een gezamenlijke uitspraak te doen over de klinische implicaties van het placebo-effect. Er zijn nu heel veel bevindingen uit het lab, maar hoe vertaal je die naar de spreekkamer? Hoeveel kan je nu al verantwoord zeggen, en aanbevelen voor de praktijk?'

Over de precieze inhoud van die consensus gaan ze het die dag nog hebben, maar in elk geval zal er staan dat patiënten geïnformeerd moeten worden over de werking van placebo-effecten, en dat artsen training moeten hebben in de omgang met het placebo-effect en de donkere tegenhanger ervan, de nocebo.

Want dat bestaat dus ook: als je negatieve verwachtingen hebt van een middel, vergroot dat de kans dat die vervolgens werkelijkheid worden. Evers: 'In een Nederlandse studie bij

borstkankerpatiënten kreeg een gedeelte van hen veel voorlichting over bijwerkingen, en de andere groep minder. Dan blijkt dat die eerste groep vervolgens veel meer bijwerkingen rapporteert. Hoe relevant kan het zijn voor de arts? De tijd is rijp om met klinische aanbevelingen te komen.' **BB**

Society for Interdisciplinary Placebo Studies conference on placebo studies, Stadsgehoorzaal, 2-4 april, www.sipsconference.com

Kleurenpil werkt beter

Suggestie en verwachtingen spelen een grote rol bij de behandeling van klachten. Juist bij placebo-onderzoek zie je dat prachtig terug. Een Amsterdamse meta-analyse uit 2000 suggereert bijvoorbeeld dat vier placebo-tabletjes per dag beter werken tegen darmzweren dan twee.

Sommige behandelaars lijken meer placebo-effecten op te roepen dan andere, en er lijken ook grote verschillen tussen patiënten te zitten. Wie vergelijkbare onderzoeken uit verschillende landen naast elkaar zet, kan ook grote verschillen aantreffen: zo waren namaak-maagzuurremmers stukken

effectiever bij Duitsers dan bij Brazilianen.

Blauwe en groene pillen werken kalmerender dan witte, en het lijkt erop dat vrolijke kleurtjes als geel beter helpen tegen depressieve klachten. Een placebo met een bekende merknaam erop stilt hoofdpijn beter dan een anonieme pil. Het placebo-effect lijkt steeds sterker te worden, vooral in de VS. Dat komt vooral omdat onderzoeken grondiger aangepakt worden, maar er zijn onderzoekers die vermoeden dat de vele reclames voor medicijnen – dat is daar legaal – hier ook een rol in spelen.

Symposium van 'Sjappies' en COC

De leden van het Quintus-dispuut Sjap Eijsdies, die betrokken waren bij het bekladden van het regenboogkleurige 'gaybrapad' in oktober, organiseren in samenwerking met het COC een symposium bij Quintus.

Dit bevestigt Ivo van Spronsen, bestuurslid van COC Leiden. Het symposium, dat over diversiteit zal gaan, vindt plaats op 27 mei, op de sociëteit van Quintus.

Het congres wordt afgesloten met een borrel, waarvan een deel van de opbrengst naar een landelijk fonds van het COC gaat. De studenten gaan ook mee naar voorlichtingen die het COC houdt op middelbare scholen.

Het COC en het Quintusbestuur ondersteunen het evenement, maar de 'Sjappies' doen het werk, zegt Van Spronsen. 'Voor COC Leiden was dit vooral een mogelijkheid aandacht te vragen voor zichtbaarheid en acceptatie van seksuele en genderdiversiteit in de studentenwereld.'

De actie is geen maatregel van het bestuur, zegt Sharon van de Bovenkamp, voorzitter van Quintus. Op 9 maart berichtte *Mare* dat de studenten vrijwilligerswerk bij het COC zouden 'moeten' doen, maar dit is niet het geval, zegt ze. De plannen voor vrijwilligerswerk kwamen vanuit Sjap zelf, als onderdeel van plannen voor een 'cultuurverandering' binnen het dispuut. Wel heeft het

bestuur van Quintus een toevoeging aan het huishoudelijk reglement, die het toezicht tijdens de kennismakingstijd moet verbeteren, voorgelegd aan de leden. De eerstejaars zijn na vier maanden schorsing weer toegelaten op de vereniging. De ontgroeningscommissie van Sjap is nog geschorst.

De studenten kwamen eerder naar het COC-bestuur om hun verontschuldiging aan te bieden, vertelt Van Spronsen. 'Dat vonden we op zich best aardig, maar je hebt er niet zoveel aan. Wij zijn het bestuur van een belangenorganisatie, en alleen aan ons verontschuldigen gaat dan nergens heen. Ik had het gevoel dat het een combinatie was van domheid, ondoordachtetheid en de nare gedachte dat je op allerlei manieren wel de pers kunt halen. Een deel van ons bestuur – waaronder ik – was wel echt boos. De argumentatie was dat ze niet helemaal doorhadden waar het zebapad voor stond. Of dat nu onwaar is, of dat ze daadwerkelijk ondoordacht waren: beide gevallen maken het niet beter.'

Het COC wil het liefst inzicht creëren. 'Wij niet echt bezig met een straf. Het Openbaar Ministerie en de politie gaan daarover.'

De studenten werden eerder opgepakt voor vandalisme, maar het OM wil geen commentaar geven. 'In deze zaak is nog geen beslissing genomen over de afdoening', aldus de woordvoerder. **AK**

'Een halve campus is zinloos'

Rector-magnificus Carel Stolker kan zich niet goed voorstellen dat de Universiteit Leiden haar nieuwe Humanities Campus zal bouwen in Den Haag.

'Het hoort wat mij betreft in Leiden, tegenover de UB', zei hij gisteren tegen *Sleutelstad.nl*. 'Maar het heeft geen zin voor ons om in een halve campus te investeren.'

Honderd miljoen wil de Universiteit Leiden investeren in een nieuwe campus voor de faculteit Geesteswetenschappen. In het voorkeursplan van de universiteit, het zogenaamde campusmodel, zou het Lipsius daarvoor gesloopt moeten worden, maar ook de huurwoningen daartegenover. De meeste bewoners willen echter helemaal niet weg. Na een jaar van stress en onzekerheid kondigde woningcorporatie De Sleutels eind december dan ook aan niet meer mee te werken.

Het CDA Leiden reageerde teleurgesteld. In schriftelijke raadvragen wilde de partij weten of het college van burgemeester en wethouders bereid was 'een ultieme poging te doen om het gesprek tussen de woningbouwvereniging en de Universiteit over het complex Doelengracht vlot te trekken?' Ze schreven 'verbijsterd' te zijn over de 'lacoonieke houding van het college'. Het college wil eerst de reactie van de universiteit afwachten.

'We praten hier natuurlijk toch ook over de komende honderd jaar, dus heel teleurstellend dat we hier niet uit zijn gekomen', aldus Stolker. Aanvankelijk zou de toekomst van de Humanities Campus rond deze tijd door de gemeenteraad-commissie Stedelijke Ontwikkeling besproken worden. Volgens de stukken bij de vergadering van deze donderdag, staat de agendering nu gepland voor 20 april. **MVV**

De eerste keren

Chauffeur van de zakenwereld

Ruim zesduizend nieuwe studenten kwamen er dit collegejaar naar Leiden. *Mare* volgt hun inburgering, van de eerste kamer tot college, tentamen en gala.

Wie: Charlotte Wiersma (19)
Uit: Follega in Friesland
Studie: Economie en recht

‘Als je begint, heb je geen idee. Met een wetbundel had ik nog nooit gewerkt. Ik snap best dat mensen even denken: Wow! Oké...’, blikt Charlotte Wiersma terug op de eerste maanden van haar studie economie en recht. ‘Ook mijn tentamens gingen in het begin een beetje matig. Op de middelbare school hoefde ik maar te leren, of ik had een acht. Nu had ik een tentamen niet gehaald en voor twee andere een zes. De periode erna haalde ik gelukkig weer hoge cijfers. Ook die ene herkansing heb ik gehaald. De truc was om samenvattingen te vinden. Die van *Slimstuderen.nl* zijn hier op de faculteit heel bekend. Maar ik lees ook de boeken wel hoor. Zelfs van de vakken die een beetje saai zijn, wil ik toch graag weten hoe het zit.’

Via een makelaar vond ze een kleine kamer. Voor de start van het collegejaar ging ze flink aan de slag met loshangende elektriciteitsdraden en het vieze tapijt. Daarna was de rest van het huis aan de beurt. ‘Het was best wel ieder voor zich. Daarom heb ik de huisbaas gevraagd of ik misschien zelf mensen mocht kiezen, als er nieuwe kamers zouden vrijkomen. Inmiddels woont er al een meisje dat ik ken, en binnenkort komen er twee jaarclubgenoten bij. Samen gaan we de keuken, de woonkamer en het dakterras een beetje chill maken.’

Die jaarclub, dat is het cordial *Paraat*, van Augustinus. ‘We zijn met vijftien meiden. Elke maandagavond eten we samen en daarna volgt meestal de borrel. Verder sporten we samen, zitten we

Foto Marc de Haan

samen in de UB en op vrijdag heb je de Dixo. Er gaat altijd wel iemand mee. Laatst was er een groot feest op Augustinus, waarbij je verkleed moest als je angst. Wij hadden voor doktersbezoek gekozen: we waren enge verpleegsters, met kleurlenzen en verder gewoon bloed en zo. Aangezien twee meisjes van mijn cordial uit Brabant komen, hebben we bij een van hen carnaval gevierd.

We zouden weer als verpleegsters gaan, maar uiteindelijk had niemand daar zin in, en bij dat meisje thuis lag superveel om uit te kiezen. Ik had natuurlijk nog nooit carnaval gevierd, want in Friesland is dat niet echt een ding.’

Ze gaat nog elk weekend terug naar Follega. ‘Ik heb namelijk een paard, bij mijn ouders. Op maandagochtend rijd ik vanuit Friesland vaak een eindje met

mijn vader mee richting zijn werk. Dan hoef ik pas vanaf Lelystad met de trein, en ben ik best snel in Leiden.’

‘Sinds kort heb ik een nieuw baantje: student-taxichauffeur. Een jongen van mijn middelbare school deed dat ook. Toen ik bij dat bedrijf solliciteerde, kreeg ik te horen dat ze geen vrouwen wilden aannemen. Ze hadden namelijk problemen gehad met vervelende mannelijke

klanten. Toch vond ik het best discriminerend. Ik kan net zo goed autorijden en ik ben niet heel bang. Ik heb nog een aantal bedrijven gemaild en sinds een paar weken rijd ik ritten, vanuit de buurt van Leiden. Vooral zakenlui, die naar hun werk willen op de Zuidas. Ik bestuur dan hun auto, een mooie BMW bijvoorbeeld, terwijl zij aan het werk zijn. Terug ga ik met de trein.’ **MVV**

PROGRAMMA STUDIUM GENERALE VOORJAAR 2017 (2) www.studiumgenerale.leidenuniv.nl

Studium Generale organiseert brede activiteiten voor studenten, medewerkers, alumni en andere geïnteresseerden die graag over de grenzen van hun vakgebied heen kijken.

MITS NIET ANDERS VERMELD GELDT: TOEGANG IS GRATIS! GEEN AANMELDING NODIG. IEDEREEN IS WELKOM! (KOM WEL OP TIJD, WANT VOL = VOL!)

Voor een uitgebreid programma zie: www.studiumgenerale.leidenuniv.nl Voor een papieren programmaboekje mail uw postadres naar studiumgenerale@sea.leidenuniv.nl

SERIE: SLAVERY HISTORY AND POLITICAL PHILOSOPHY

MAANDAG 3 APRIL 2017

The Netherlands and Its Slavery Past
Karwan Fatah-Black

MAANDAG 10 APRIL 2017

Liberalism's Dirty Secret Property, Slavery and Freedom
Glen Newey

MAANDAG 24 APRIL 2017

‘The spirit of insubordination rules’
Jessica Vance Roitman

MAANDAG 1 MEI 2017

The Others Gypsy and Muslim Slaves in Early Modern Europe
Felicia Roşu

MAANDAG 8 MEI 2017*

The Characteristic Story of the Free Non-White Familie Vlier/Indian Ocean Slavery, 1700 - 1850
Ellen Neslo/Alica Schrikker

MAANDAG 15 MEI 2017

Beacons of Freedom Runaway Slaves in North America, 1775-1860
Damian Pargas

TIJD & LOCATIE

19:30 - 21:00 uur, zaal 011, Lipsiusgebouw, Cleveringaplaats 1, Leiden
* maandag 8 mei dubbellesing 19.30-21.45 uur, zelfde locatie

SERIE: NEDERLANDSE WETENSCHAP IN AZIË

DINSDAG 4 APRIL 2017

De blinde ziener van Ambon Georg Everard Rumphius
Tim Huisman

DINSDAG 11 APRIL 2017

Venus in Batavia en Réunion
Dirk van Delft

DINSDAG 18 APRIL 2017

De Stringgalvanometer van W.F. Eindhoven
Bart Grob

DINSDAG 2 MEI 2017

De Bosscha sterrenwacht Astronomie in Nederlands-Indië
Johan van Kuilenburg

DINSDAG 9 MEI 2017

De elektrometer van Jacob Clay Een verhaal over een onvolmaakte ontdekking
Ad Maas

TIJD & LOCATIE

19:30 - 21:00 uur, zaal 011, Lipsiusgebouw, Cleveringaplaats 1, Leiden

SERIE: DE STIJL: EEN EEUW VOL INVLOED OP KUNST, VORMGEVING EN LITERATUUR

LET OP: wegens grote belangstelling is reservering verplicht! NB: Verschillende tijden en locaties

WOENSDAG 5 APRIL 2017

Theo van Doesburg in Straatsburg Of: hoe het avant-gardisme in de ‘Sauerkrautkultuur’ terechtkwam
Anke Vrijs, 19.30 – 21.00 uur, zaal 28, Lipsiusgebouw, Cleveringaplaats 1, Leiden

WOENSDAG 12 APRIL 2017

De architectuur van De Stijl en de Moderne Beweging/Fladderende vlinders
Dolf Broekhuizen/Fons Verheijen
19.30 uur-22.00 uur, zaal Sequoia, Achmea gebouw, Dellaertweg 1, Leiden

WOENSDAG 19 APRIL 2017

De architectuur en interieurs van De Stijl
Hetty Berens
15.30-16.35 uur, Auditorium, Gemeentemuseum Den Haag, Stadhouderslaan 41, Den Haag

WOENSDAG 10 MEI 2017

Voorvechters van De Stijl: Peggy Guggenheim en Nelly van Doesburg (lezing)/Sta op en verander de hele rotzooi (documentaire)
Doris Wintgens Hötte/Hank Onrust
19.30-21.40 uur, zaal 11, Lipsiusgebouw, Cleveringaplaats 1, Leiden

WOENSDAG 17 MEI 2017

Terug naar Nagele (inleiding en film)
Bas Horsting/ (Louis van Gasteren en Joke Meerman)
19.30-21.15 uur, zaal 3.01, Wijnhavengebouw, Turfmarkt 99, Den Haag

SERIE: GLOBAL CHALLENGES

WOENSDAG 5 APRIL 2017

The Paris Agreement's Two-Degree limit on Global Warming
Roderik van de Wal

WOENSDAG 3 MEI 2017

Water resources/environmental change
Details to be announced later on our website

TIJD & LOCATIE

19.00 uur, Auditorium, Leiden University College, Anna van Buerenplein 301, Den Haag
Voertaal Engels
Van te voren aanmelden via www.studiumgenerale.leidenuniv.nl

SERIE: WAT BEZIELT DE UNIVERSITEIT

WOENSDAG 19 APRIL 2017

Zelfcensuur in de wetenschap?(gesprek)
Carel Stolker en Pieter Duisenberg

DINSDAG 9 MEI 2017

Academische vrijheid
Nadere invulling en sprekers binnenkort bekend

TIJD & LOCATIE

19:30 - 21:15 uur, Klein Auditorium, Academiegebouw, Rapenburg 73, Leiden
Van te voren aanmelden via www.studiumgenerale.leidenuniv.nl

SERIE: HUTSPOT

WOENSDAG 19 APRIL 2017

Een kleine geschiedenis van bijna alles Wetenschapscafé
Sylvester Zwanenburg

TIJD & LOCATIE

20.30 uur, Theater Ins Blau, Haagweg 6, Leiden
Meer informatie en kaartverkoop www.theaterinsblau.nl

Het museum van Raqqa, vlak na het bombardement in november, 2014. ‘We zagen ons levenswerk in rook opgaan.’ Foto Nour Fourat/ANP

De jacht op geroofd erfgoed

Archeologen proberen in Syrië geroofde topstukken op te sporen

Beter laat dan nooit: een Leidse en twee Syrische archeologen pogen door ISIS geplunderde vondsten te identificeren. ‘Andere landen proberen hun opgravingen te redden. Nederland deed niets.’

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN ‘Als je door Noord-Syrië rijdt, zie je talloze heuveltjes’, zegt Olivier Nieuwenhuijse. ‘Daar woonden mensen. Als je daar gaat graven, kan je er zeker van zijn dat je een nederzetting vindt. Tot 2010 was Syrië een archeologische hotspot.’

Met zijn collega’s werkte de Leidse archeoloog tientallen jaren in Noord-Syrië. De vondsten werden opgeslagen in een depot, en de topstukken gingen naar het museum in Raqqa. ‘Kleitabeltten, munten, gouden sieraden, alles van edelmetaal, alles met teksten, of bijzondere prehistorische beeldjes. Dus dat museum was heel waardevol.’ Maar de stad viel in 2012. ISIS plunderde het depot, en waar de topstukken nu zijn, weet niemand.

Het was een aanzet voor de start van het project *Focus Raqqa*. Nieuwenhuijse en twee Syrische archeologen, Khaled Hiatlih (33) en zijn vrouw Rasha Haqi (33), koppelen foto’s uit archieven van archeologen die in het gebied opgravingen hebben gedaan aan inventarislijsten die

ze uit Syrië krijgen aangeleverd. Als de objecten die tijdens de plunderingen verloren zijn geraakt weer komen bovendien in de kunsthandel, kunnen ze worden geïdentificeerd, en kan Syrië ze opeisen.

Het is een pilot, waarbij ze zich richten op de belangrijkste vijfhonderd objecten. Bij succes hopen ze meer geld te krijgen en een groter project op te zetten.

Nieuwenhuijse: ‘Ik denk dat veel stukken nog in omloop zijn binnen Syrië, of daarbuiten. Ooit komen ze tevoorschijn. Dat je een zak met botten weggooit, wil ik wel geloven. Maar kleitabeltten leveren veel geld op. En mensbeeldjes ook. Ik zag er laatst eentje op een veiling liggen voor 1600 euro.’

‘En dat is het punt: als dat gebeurt, weet niemand dat die spullen uit Raqqa afkomstig zijn. Want er verschijnen duizenden kleitabeltten, prehistorische beeldjes en stukken Middeleeuws islamitisch aardewerk op de markt. Er zijn hele veilingen die zich daarin specialiseren. Dus dan moet je daar net iemand hebben die de spullen toevallig kent, en die kans is heel klein. En zelfs als de Syrische overheid dat al door zou hebben, zouden ze heel weinig kans hebben om de spullen in beslag te laten nemen. Want ze hebben wel inventarislijsten, maar geen goede foto’s. Die liggen hier, in de Westerse archieven. En die pro-

beren we aan elkaar te koppelen.’

Leiden is laat, zegt Hiatlih (33). Hij vluchtte drie jaar geleden naar Nederland. Een van de eerste dingen die hij deed bij aankomst, was het kantoor van Nieuwenhuijse binnenstappen. ‘Ik kwam klagen. Andere landen proberen hun opgravingen te redden. Nederland deed niets.’

‘Duitsland heeft de grootste projecten. Frankrijk heeft in Beirut een trainingsprogramma opgezet. Italië helpt bij de reconstructie. Zelfs Canada en het verre oosten doen mee: in Japan wordt een boek uitgegeven met de honderd beste archeologische plekken van Syrië. In Syrië kent iedereen Leiden, en de Leidse archeologen. Neem 15 tot 17 mensen, train ze, en betrek ze bij de projecten.’

Dat Leiden er niet eerder bij was, heeft volgens Nieuwenhuijse meerdere redenen. ‘De Nederlandse politiek is niet goed in het onderhouden van institutionele banden met het buitenland. Het heeft een kortetermijnvisie, en een nieuwe overheid kan zo’n instituut zo sluiten. De Leidse dependance in Damascus ging na tien jaar dicht. Het uitgangspunt zou moeten zijn: we blijven in Syrië.’

‘Daarnaast heeft het te maken met de financiering. In andere landen is er gewoon een zak geld beschikbaar. Vanuit ons perspectief is dat luilek-

kerland. Wij moeten voor elk project zelf budget vinden.’

De val van Raqqa kwam onverwacht, waardoor de vondsten niet in veiligheid waren gebracht.

Nieuwenhuijse: ‘Syriërs dachten in principe dat Raqqa niet zou vallen. De Syrische Oudheidkundige Dienst had uit voorzorg andere provinciale musea geëvacueerd. Alle stukken waren ingepakt, in vrachtwagens geladen en naar Damascus gebracht, waar ze nu nog steeds liggen. Maar Raqqa hadden ze tot het laatste bewaard, omdat ze dachten dat het rustig zou blijven. En toen de stad toch viel, waren ze helaas te laat. Het is niet meteen heel slecht gegaan met het museum. Je had eerst het Vrije Syrische Leger, dat wachtposten zette en zorgde dat er niks met het museum gebeurde. Toen ISIS kwam, zijn vijfhonderd van de beste stukken uit de centrale opslag gehaald naar een bank verplaatst. Maar ISIS heeft die bank meteen beroofd.’

Ze hebben ook het centrale pakhuis met vondsten geplunderd. Op foto’s zie je ze door de dozen gaan op zoek naar iets dat blinkt. En vervolgens gooien ze de doos zo over de schutting. In één middag is er voor tientallen jaren onderzoek vernield. Dat was een grote klap. Daarna is er gevochten in de stad en is het museum gebombardeerd. We zagen ons levenswerk in rook opgaan.’

Cobragif

In het vakblad *Toxins* staat een uitvoerig artikel over hoe de cobra aan zijn vleesetende gif is gekomen. Biologen Harald Kerkkamp van de Universiteit Leiden en Freek Vonk van Naturalis schreven mee.

De onderzoekers vergeleken 25 soorten cobra’s en hun gif. Cobragif is niet één stofje, maar een cocktail van allemaal verschillende giften die samenwerken. Er zitten verlamrende stoffen in, de zogeheten neurotoxines, en stoffen die weefsel aantasten: de cytotoxines. Die tweede categorie is eigenlijk een beetje raar: wat moet een beest dat genoeg zenuwig aanmaakt om een olifant dood te bijten, nog met vleesetend gif? Het idee was dat de cobra’s die gif konden spugen vooral veel cytotoxines aan maken, maar zo simpel zit het niet: spugende cobra’s hebben lang niet altijd cytotoxischer gif dan hun niet-spugende soortgenoten.

Er is wél een verband tussen de hoeveelheid cytotoxines en een gedrag dat in het Engels *hooding* heet, waarbij de slang zich omhoog richt en de nekflap wijd opzet. Wanneer doet zo’n beest dat? Als het bedreigd wordt. Dat suggereert dat spuiten met vleesetend gif vooral een defensieve truc is. De watercobra (*Naja annulata*) uit Afrika lijkt zowel de nekflap als de cytotoxines te zijn kwijtgeraakt nadat het dier in het water ging leven en meer stroomlijn nodig had. Is er eenmaal veel vleesetend gif, dan wordt het voor sommige soorten interessant om dat te gaan spugen: het vermogen om blind makend gif in je ogen te rochelen is maar liefst drie keer los van elkaar bij cobra’s ontstaan, volgens de onderzoekers.

Samen slapen

Stel, je hebt een kindje. Mag dat dan bij jou in bed, of juist niet? Jonge ouders worden bestookt met advies hierover: het zou geweldig zijn voor de ouder-kind band, of juist levensgevaarlijk omdat baby’s er wiegedood door zouden oplopen. Leidse en Rotterdamse pedagogen legden de beschikbare literatuur erover – meer dan zeshonderdvijftig artikelen – naast elkaar. Het overzicht valt terug te lezen in *Sleep Medicine Reviews*.

Er zitten grote verschillen tussen landen, en zelfs binnen landen. In Azië slapen kinderen en ouders vaker in één bed dan in het Westen. En, zo blijkt: bijna alle ouders doen het wel eens, al maken ouders die het eigenlijk niet van plan waren zich wel zorgen of samen slapen nou kwaad kan of niet.

Over de gehele lijn zijn onderzoeken naar kinderen in bed slecht opgezet, concluderen de auteurs van het overzichtsartikel. Verwarrende variabelen zijn niet altijd uitgesloten, en moeilijk vergelijkbaar tussen studies. Een kind dat elke nacht krijst als je het alleen laat slapen, neem je bijvoorbeeld eerder in bed dan een stille baby; maar komen problemen op latere leeftijd dan door het samen slapen of doordat het een probleemkindje was?

De aantallen onderzochte slapers waren klein, proeven worden niet gerepliceerd. Zodoende hebben we dus vijftientwintig jaar onderzoek naar de kwestie, en nog steeds geen data waarop je een goed advies kan bouwen. ‘Het lijkt erop dat het debat hierover voorlopig nog niet zal verdwijnen’, concluderen de pedagogen dan ook. ‘Aan de ene kant slaapt een groot gedeelte van de wereld samen met hun kindjes zonder dat dat tot enorme risico’s lijkt te leiden. Aan de andere kant helpt het benadrukken dat samen slapen zo “natuurlijk” is niet tegen de stress die veel ouders ervan zeggen te krijgen.’

‘Onze vlucht naar Nederland is al bijna een artikel op zich’

‘Voor de oorlog wilde niemand weg uit Syrië’, vertellen Hiatlih en Haqi. ‘Het was perfect.’ Toen de oorlog uitbrak, verhuisden ze ‘zes of zeven keer’, voordat ze naar het buitenland vluchtten.

Hiatlih ging als eerste. Zijn reis naar Nederland is ‘bijna een artikel op zich’, zegt hij. ‘Ik begon alleen, en ben over land illegaal hiernaartoe gekomen. Mijn vader en moeder kwamen daarna. Ze vielen in het wa-

ter op de Middellandse Zee, en mijn moeder brak haar rug. Ze raakten elkaar daarna kwijt.’

Samen zochten ze stad en land af. De vader vonden ze na zes maanden, via een Facebookpagina waar andere Syrische vluchtelingen zijn foto hadden gepost. Hij was in Turkije. Zijn moeder vonden ze terug op Lesbos, waar ze in het ziekenhuis lag.

‘We wilden haar in Nederland laten opereren, maar we konden niet

mee met het vliegtuig. We hebben haar zware pijnstillers gegeven, en in een rolstoel met trein en bus naar Nederland gebracht, waar ze is geopereerd.’ Beide ouders zijn herenigd en in orde.

Haqi kon via gezinshereniging, met hun twee kleine kinderen naar Nederland komen. De twee studeerden archeologie in Damascus, waar ze elkaar leerden kennen. Ze konden hun studie niet afmaken, maar werk-

ten mee aan de bescherming van erfgoed.

Haqi: ‘In Damascus zie je veel jonge groepen die voor het erfgoed zorgen. Via acties, foto’s, en op Facebook. Erfgoed versterkt onze identiteit, het is van ons.’

Hiatlih: ‘Archeologen kunnen de oorlog niet tegenhouden. Ik weet bijna zeker dat ik niet terug kan naar Syrië. Maar we willen laten zien dat Leiden het land niet is vergeten.’

De onzichtbare roze olifant

Bewijs maar eens dat hij *niet* bestaat!

Moraal heeft niets met een opperwezen te maken, betoogt **Matthijs van der Laan**. Juist secularisatie heeft geleid tot een opmars van emancipatie, gelijkwaardigheid en tolerantie.

In zijn reactie op mijn stuk in ('Dogma's zijn gezond', *Mare* 22, 23 maart) trekt professor Oosterkamp alles uit de kast: van het weglaten van argumentatie ('Ik heb daar veel redenen voor die voor niet-religieuze mensen niet altijd even gemakkelijk in te voelen zijn') tot cirkelredenerie (het geloof in God vloeit voort uit teksten die dit geloof versterken) en zelfs de rechtsstatelijkheid van het verkiezingsprogramma van de ChristenUnie.

Het meest in het oog springend is zijn slotargument, waarin hij stelt dat elke generatie werkt aan haar eigen uit de Bijbel gedestilleerde dogmatiek: elke generatie wordt immers met nieuwe ontwikkelingen geconfronteerd.

De oxymoron "veranderende dogmatiek" in ogenschouw genomen, vraag ik me af hoe Oosterkamp dit als tegenargument beschouwt: het is immers precies mijn punt dat elke moraal, inclusief de religieuze, altijd aan verandering onderhevig is. Als de moraal die tweeduizend jaar geleden door een onveranderlijke god is aangereikt niet afdoende blijkt voor de huidige ontwikkelingen kunnen we concluderen dat deze god ófwel niet onveranderlijk is, ófwel niet oppermachtig.

Oosterkamp plaatst de meeste vraagtekens bij de mogelijkheid van een seculiere moraal en meent dat bepaalde inzichten over moraliteit mensen niet van nature toevallen. Ik stel me zo voor dat hij hiermee de ideeën over goed en kwaad en de regels omtrent gedrag in de Bijbel bedoelt. Ik meen echter dat die meer inherent zijn aan een sociaal systeem dan dat ze een product zijn van een christelijke god.

Als we kijken naar de tien geboden, het fundament van de christelijke moraliteit, valt vooral de schokkende universaliteit op. De eerste helft heeft nog niet zoveel met moraliteit van doen en behelst vooral de manier waarop de relatie met God vormgegeven dient te worden. De tweede helft staat aan de basis van elk sociaal systeem waarin mensen naast elkaar leven. In gemeenschappen onder de vermeende leiding van Zeus, Osiris, en Wodan was moord ook niet bon ton. Diefstal en leugenachtigheid zijn evenwel een probleem bij moslims, boeddhisten, hindoes en niet

'De barmhartige Samaritaan' geschilderd door Vincent van Gogh in 1890.

te vergeten seculariëren. Moeten we concluderen dat de christelijke god ook in deze geloven een vinger in de pap heeft? Het lam in schaapskieren, wellicht?

Een treffend voorbeeld vinden we in de Bijbel en de manier waarop Jezus in het Nieuwe Testament het idee van naastenliefde uitlegt. Aan de hand van de parabel van de

barmhartige Samaritaan wordt een vermeend christelijke waarde uiteengezet. De ironie is duidelijk: om uit de doeken te doen hoe een christen zich dient te gedragen volgens

de regels van God wordt gebruikgemaakt van een figuur die een ander geloof aanhangt.

Ik kan, zelfs als ik de Bijbel als bewijs gebruik, dus niet anders dan tot de conclusie komen dat de morele regels die volgens Oosterkamp niet van nature in de mens voorkomen juist voorbeelden zijn van menselijk samenzijn. Om een succesvolle samenleving op te bouwen zullen de eerste afspraken moeten zijn dat je elkaar in leven laat, elkaar niet oplicht, en van elkaars spullen afblijft. Dat deze regels gedurende een groot deel van de geschiedenis gelden voor een enorme verscheidenheid aan politiek-religieuze systemen, vergroot alleen maar hun onafhankelijkheid. Hun nut blijkt immers over de gehele breedte van de menselijke beschaving.

Maar ja, dan blijft het punt: als de moraal niet van God komt, waar haalt de niet-gelovige dan zijn rechte rug vandaan?

Dat is omkering van de bewijslast: ik moet bewijzen waar mijn ethiek vandaan komt als deze niet afkomstig is van een onbewijsbaar opperwezen. Het is alsof ik stel dat er een onzichtbare roze olifant in de hoek van de kamer staat en meen dat ik gelijk heb als niemand kan bewijzen dat die er niet staat.

De seculiere moraal die ik aanhang is inderdaad grotendeels die van de meerderheid. Ik meen dat deze op humanisme gestoelde en veranderlijke moraal minder aan ontsporing onderhevig is dan haar religieuze tegenhanger, die nog wel eens in extremisme wil vervallen. De notie dat een moraal arbitrair, mager, en weinig vertrouwenswekkend is omdat deze niet afstamt van een opperwezen is pertinent onjuist: integendeel! Gebaseerd op principes van vrijheid en gelijkwaardigheid is er op deze moraal altijd reflectie mogelijk en wordt deze constant door debat verbeterd. Met de steeds verder oprukkende secularisatie zien we de afgelopen 250 jaar een ongekende opmars van emancipatie, gelijkwaardigheid en tolerantie.

Oosterkamp's notie dat een moraal dient om het onderscheid te maken tussen goed en kwaad is onjuist: het is de vormgeving van de zoektocht naar een manier om zo prettig mogelijk met elkaar samen te leven.

MATTHIJS VAN DER LAAN volgt de researchmaster *Literary Studies*

Dit is het vierde en laatste deel in een briefwisseling over God en moraal op onze opiniepagina's naar aanleiding van het debat tussen Arjen Lubach en Gert-Jan Segers. Lees de discussie terug op mareonline.nl

Maretjes

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van 4.500 euro te boven gaan.

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord**, 22 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8. *Rekenen, begrijpend lezen, groep 4, €5,- per les. **Voortgezet onderwijs**: *Engels, 2vwo. *Wiskunde, 3vmo. *Nederlands, Engels, 3havo. *Nederlands, brugklas, 2havo/vwo. *Nederlands,

wiskunde, aardrijkskunde, brugklas vmbo-t, havo. *Wiskunde, brugklas, vmbo-t. *Nederlands, wiskunde, brugklas mavo. *Engels, 4havo. *Aardrijkskunde, brugklas vmbo/havo. **Leiden-Zuid**, 7 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8. **Voortgezet onderwijs**: *Engels, 2mavo. Onderwijswinkel, Driftstraat 77, ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoomen@owwleiden.nl.

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi-commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. BTW voor elke vijftig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet B.V., postbus 20, 2040 AA Zandvoort, telefoon 023-571 47 45. E-mail: Zandvoort@bureauvanvliet.com

Academische Agenda

Dhr. J.A. Govaert hoopt op donderdag 6 april om 10.00 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Value Based Healthcare in Colorectal Cancer Surgery'. Promotor is Prof.dr. R.A.E.M. Tollenaar.

Mw. C. Cheng hoopt op donderdag 6 april om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van het proefschrift is 'An Incomplete Inquiry: Reading the Filial Piety Stories through Lacan, or the Other Way Around...'. Promotor is Prof.dr. B.J. ter Haar.

Dhr. M.P. Baggelaar hoopt op donderdag 6 april om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Activity-based Protein Profiling of the Diacylglycerol Lipases'. Promotor is Prof.dr. H.S. Overkleef.

Mw. I. Nederpelt hoopt op donderdag 6 april om 16.45 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Time is of the essence'. Promotor is Prof. dr. A.P. IJzerman.

Dit doe je niet zomaar even

De eerste maanden van vice-rector Hester Bijl

Hester Bijl: 'Het is leuk om moeilijke dingen te doen.' Foto Marc de Haan

Sinds november is Hester Bijl (1970) de nieuwe vice-rector magnificus van de Universiteit Leiden. Ze gaat zich vooral richten op vernieuwing van het onderwijs. 'Als ik iets echt kan en er niet meer wakker van lig, denk ik: goh, wat nu?'

U heeft in Delft technische wiskunde gestudeerd. Waarom koos u voor die studie?

'Het is leuk om moeilijke dingen te doen. Bètavakken vond ik pittiger, ze daagden me uit tot nadenken en puzzelen. Wiskunde is de universele taal van de bètawetenschap. Dus als de studie niet beviel, dan kon ik altijd nog switchen. Maar ik vond het ontzettend boeiend.'

De TU is een mannenbolwerk. Voelde u zich daar thuis?

'Ja hoor. Bij wiskunde viel het wel mee. Een derde van de studenten was vrouw. Maar toen ik de eerste keer de stad in ging, dacht ik: goh, ik ben de enige vrouw in deze kroeg.'

'Ik heb overigens ook in Leiden een studie afgerond: Engels in deeltijd. Je kon toen nog gratis een tweede studie volgen. Ik lees heel graag en na drie jaar wiskunde miste ik toch de alfakant. Het was een totaal andere gemeenschap. Er was één man, en die stopte na drie maanden. De studenten waren gemiddeld tien tot vijftien jaar ouder dan ik, veel vrouwen die na de middelbare school waren gaan werken en toch nog een opleiding wilden volgen.'

Hoe kwam u bij de faculteit Luchtvaart- en Ruimtevaarttechniek terecht?

'Ik studeerde af in de numerieke wiskunde en ben er ook op gepromoveerd. Je gebruikt wiskunde om fysische processen te benaderen. Ik richtte me vooral op stromingen, van bijvoorbeeld lucht. Na twee jaar in het bedrijfsleven te hebben gewerkt kwam er een positie vrij voor

een universitair docent bij luchtvaart- en ruimtevaarttechniek. We willen stiller en schoner vliegen: hoe kun je wiskunde gebruiken om dat voor elkaar te krijgen?

'Dat paste precies bij mij. Toen ik tien was, werd de eerste Space Shuttle gelanceerd. Daar bleef ik voor thuis. Ik had een map met allemaal krantenknipsels over de missie. Tijdens mijn sollicitatiegesprek hoorde ik op een bepaald moment een zwaar, ronkend geluid: *bwrrrrrrrr*. Ik zat tegenover een grote commissie, maar alle leden renden naar het raam. "Hé, wat cool", riepen ze. "Een Dakota!" Type-rend voor die faculteit. De afdeling waar ik onderzoek ging doen, had van die enorme windtunnels. Dat geluid: *woooosshhh*. Heerlijk.'

U werd wel als 'de komeet' omschreven vanwege de enorme snelheid waarmee u carrière maakte.

'Haha, die had ik nog nooit gehoord. Wat boeiend. Ik weet het niet of het supersnel was. Het ging voor mij precies snel genoeg. Het is niet zo dat ik dacht toen bij de faculteit binnenkwam: ik wil hoogleraar worden en vervolgens decaan. Maar als ik iets echt kan en er niet meer wakker van lig, denk ik: goh, wat nu? Zo ben ik stap voor stap bestuurd geworden. Ik merkte dat ik het leuk vond. En het ging me goed af.'

In 2003 zei u tegen de Volkskrant dat u nog effectiever kon worden in het 'mensen die boven of naast me staan zover zien te krijgen dat ze doen wat ik wil.' Is dat inmiddels gelukt?

'Er staan ondertussen steeds minder mensen boven me... Ik ben daarin zeker effectiever geworden, maar moet me blijven ontwikkelen. Eerst een groepje promovendi, dan een faculteit en nu een hele universiteit. Dat doe je niet zomaar even.'

Wat is u opgevallen aan Leiden?

'Studenten spelen in Leiden niet alleen een grote rol in de medezeg-

enschap, maar ook in het bestuur. Het faculteitsbestuur heeft een studentassessor. Dat is in Delft niet zo. Er is ook een verschil in stijl. In Delft zitten veel ingenieurs, dat zijn vaak vrij pragmatische mensen, die de vorm van communicatie niet zo belangrijk vinden. Ze kunnen redelijk direct uit de hoek komen. In Leiden is er meer aandacht voor de mens: vriendelijk zijn voor elkaar. Hier maak je niet zomaar tijdens een vergadering een keiharde opmerking. In Delft dacht ik zo nu en dan: zo, die is bot. Maar dan ligt het wel meteen op tafel.'

'Studenten moeten niet slechts consumenten in de collegezaal zijn'

Had u een idee wat u in Leiden wilde veranderen?

'Nee. Je weet pas wat er speelt als je er een tijdje rondloopt. Ik ga naar colleges, praat met medewerkers en studenten. Als we ineens van koers veranderen omdat ik hier ben, dan is dat helemaal niet gezond. Het is meer accenten leggen dan de boel omgooien.'

Wat is het lastigste aan bijsturen?

'Een deel van de mensheid wordt enthousiast van verandering, daar hoor ik bij. De meerderheid staat niet meteen te juichen. Het moet meerwaarde hebben, en je moet een goed verhaal hebben, want je vertegenwoordigt de hele diversiteit van de universiteit. Ik ben dan ook een ontzettende fan van medezeggenschap. Het is beter om in een vroeg stadium een groep weldenkende mensen om hun mening te vragen.'

U richt zich binnen het voornamelijk op het onderwijs. Wat zijn de voornaamste uitdagingen?

'We willen onder andere actiever en kleinschaliger onderwijs en gaan daarover in gesprek met faculteiten, docenten en studenten. Wiskunde doceren aan zeventig studenten is iets heel anders dan een volle collegezaal met bijna duizend eerstejaars Rechten.'

'Dan het aanbod: welke vakken geven we en zijn die toegankelijk genoeg? We willen beter aansluiten op de behoeften van studenten. Dat kan ook steeds meer door de technologische ontwikkelingen.'

'Logistiek is een *bottleneck*. Het volgen van vakken bij andere opleidingen en faculteiten is lastig. De universiteit is heel decentraal georganiseerd en dat is inhoudelijk perfect. Maar de logistiek is ook decentraal geregeld, en dat is een probleem.'

'We moeten gaan nadenken over de harmonisatie. Om toekomstbestendig te zijn, is het van belang om ons onderwijs te ontsluiten voor een grote groep studenten.'

Kijken de studenten binnenkort alleen nog naar *weblectures*?

'Eerst was de trend: we gaan helemaal online. Maar uit onderzoek blijkt dat het toch goed is om een universiteitsgemeenschap te hebben die fysiek aanwezig is in een gebouw. Zomaar zeggen: we schrappen alle colleges, daar geloof ik niet in. Online is niet altijd beter. Ik geloof heel erg in een mix, bijvoorbeeld *blended learning*. Je kunt contacturen anders invullen: niet alleen voor kennisoverdracht, maar veel interactiever.'

Het bindend studieadvies in het tweede jaar is geschrapt. Zijn er nieuwe maatregelen op komst om studenten bij de les te houden?

'De eerstejaars krijgen al vrij vroeg te horen of ze nog op koers liggen. We zijn aan het nadenken over een tweede moment in mei waarop we studenten die in de gevarenzone zitten nog een extra alert geven. In de jaren daarna willen we hen in kleine gemeenschappen laten samenwer-

ken en zorgen dat ze niet slechts een consument in de collegezaal zijn.'

De universiteit heeft een diversiteitsbeleid. Moeten er geen harde targets worden verbonden aan het percentage vrouwelijke hoogleraren?

'Dat doen we ook. We hebben doelstellingen. In 2020 willen we bijvoorbeeld dertig procent vrouwelijke hoogleraren hebben.'

Is dat niet te weinig?

'De enige knop waaraan je kunt draaien is nieuwe aanstellingen. Tenzij je alle mannen ontslaat, of ze op 0,2 fte zet, zoals we laatst in het college grapt. Als je kijkt naar nieuwkomers, dan doen we het hartstikke goed. We zitten boven de dertig procent benoemingen. We hebben zelfs 44 procent gehaald in 2015. Het kan haast niet sneller. Je vist in de vijver van wetenschappers die twintig jaar geleden in de collegebanken zaten. Toen studeerden er nog veel minder vrouwen. Het gaat overigens ook niet alleen om vrouwen. Iedereen moet zich bij ons thuis voelen.'

Studenten met een migratieachtergrond en zogeheten eerste-generatiestudenten zijn er lang niet altijd blij mee dat ze onder het diversiteitsbeleid vallen.

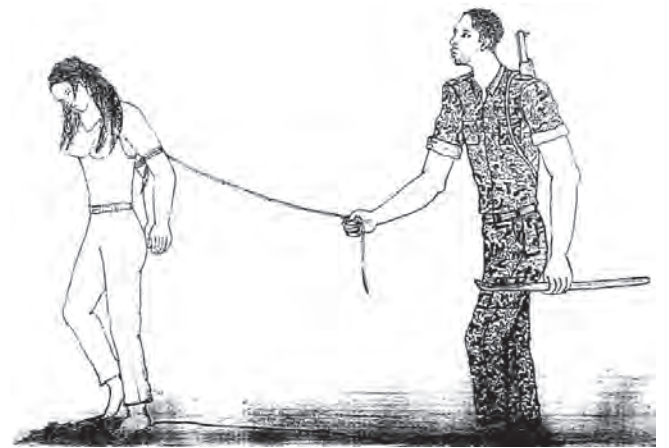
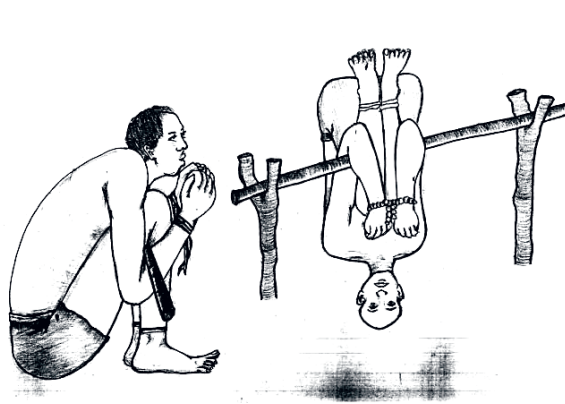
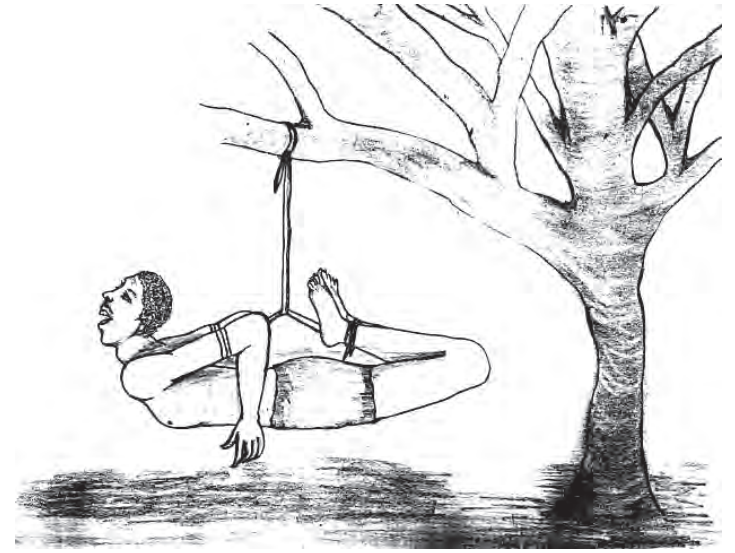
'Dat kan ik me voorstellen. In Delft was er een hoogleraar die bij het begin van het college zei: "Goede-middag heren", en dan richting mij, "... én dame." Dan wordt er zo de nadruk opgelegd dat jij anders bent, en dat wil je juist niet.'

'Maar studenten met een biculturele achtergrond doen het minder goed op de universiteit. Dan kun je doen alsof je dat niet ziet, maar soms is extra hulp nodig. Daarin kan de universiteit voorzien. Niemand dwingt je en het is zeker niet de bedoeling dat studenten zich er naar door voelen.'

DOOR VINCENT BONGERS

The long arm of Eritrea

Refugees are forced to flee, then face extortion

In 2015, a United Nations report listed the different methods of torture applied by the Eritrean regime. The drawings were made by a torture survivor.

Eritrean human traffickers force their victims to donate organs, as Mirjam van Reizen discovered. The top of the Eritrean regime is heavily involved.

BY MARLEEN VAN WESEL “Extortion as part of human trafficking is becoming more and more extreme and even includes organ trade,” says Eritrea expert Mirjam van Reizen. “We always assumed that they were two separate phenomena but it’s actually happening to refugees who get caught in this trap: they flee from country to country until there aren’t any more financial resources available to them. In the end, there’s nothing left but horrific self-mutilation.”

Van Reizen is Professor of Computing for Society at Leiden Centre of Data Science (LCDS) and has written the book *Human Trafficking and Trauma in the Digital Era, the Ongoing Tragedy of the Trade in Refugees from Eritrea*.

Last year, just after she was appointed at Leiden, she told *Mare* about the intimidation and threats by the Eritrean regime. At the time, she was taken to court for defamation and slander. She was acquitted, but the other party has appealed. “The case was scheduled for early March,” she says now. “But the other party dismissed their lawyer a week before the date so the case has been postponed again.”

In the meantime, the threats keep coming. “They’re watching me. Just recently, at the Human Rights Council in Geneva, I heard that a whole lot of people had allegedly been poisoned. I was shocked to hear it – I’m well protected, but I can’t say the same about Eritrean refugees.

“In October, we held a meeting about the long arm of Eritrea and sent a report to the Lower Chamber. We changed the location at the last moment, but Eritreans present told me an informer had still managed to get in. The very same day, the six-year-old nephew of one the people at the meeting was thrown from a high wall in Asmara, the capital; he survived. We can’t prove anything, but it looked like a warning.”

For her book, Van Reizen and fifteen other researchers interviewed two hundred people. “Partly by mobile phone, but we also went to refugee camps. There are many victims in Tel Aviv and Cairo, but there are refugees in Uganda, Libya, Ethiopia and Europe too. We even managed to speak to people in Eritrea as well, but not directly. As for me, I’m not permitted to enter the country. We also helped set up an organisation for which specially-trained journalists collect information about the major refugee routes.

Mind you, the organ trade is not the researchers’ only shocking discovery. “It was only after we had put together all the chapters of the book that we noticed the parallels between all the different regions we had investigated: the Eritrean embassy was always involved, there was always a connection between local and Eritrean leaders and they always used the same methods to force refugees onwards to get more money out of them.”

It’s far more organised than anyone supposed. Van Reizen estimates that the overall trade is worth more than a billion dollars.

“Eritreans control the human trafficking racket in all the countries we investigated. For example, there’s Medhanie; for a while, we thought that Sudan had extradited him to

Italy. But it turns out that a refugee, not Medhanie, had been extradited. Then there’s Angosom, an important link in the networks between Eritrea, Ethiopia, Egypt and Sudan. We’ve even heard that he was the head of the Eritrean Ministry of Defence’s security service until 2007. Van Reizen and her colleagues can

The overall trade in human trafficking is worth more than a billion dollars

name a total of five major players. “It’s not just the fact that Eritrea’s policy facilitates human trafficking. On the one hand, people are not allowed to leave country; on the other, they are forced to flee so huge amounts of money can be made from them. In addition, the highest levels of human trafficking are actually dominated by a number of Eritreans.”

Van Reizen stresses that her research is an ethnographic study. “But it’s essential that a legal investigation is launched now; there are plenty of leads. Recently, Europol gave itself a pat on the back for arresting a number of players in the human trafficking racket, but as so many people are involved, it’s logical that some small fry will be caught.

“The whole point is that we need to find the people at the top; at the moment, efforts are concentrated on the lower ranks. In Cairo, doctors were arrested for trading organs, but according to our source, the top-brass military who were also involved got away. In Medhanie’s case, you might wonder why a ref-

ugee was arrested by accident. Is someone taking us for a ride?

Van Reizen thinks that the international community must take action. “And I don’t mean voluntarily. A United Nations’ investigation committee has already decided that crimes against humanity are being committed in Eritrea. The UN’s General Assembly should have already addressed the matter. Besides, we’ve come to the conclusion that those crimes are not limited to Eritrean territory. We’re calling for a new committee with a wider mandate that focuses primarily on the human trafficking racket.

But even if the trafficking racket is ever dealt with, there will still be countless people with traumas. “In the Sinai, some 25,000 to 30,000 people became victims of human smugglers. A quarter of them survived and, partly because of the interest awakened by the study,

that specific situation was cleared up after 2014. The trade has shifted to a major route from Sudan to Libya and the Mediterranean. Now Europe has shut off the routes, the smugglers are concentrating even more on extortion. All together, hundreds of thousands of people have become victims of it.

The researchers’ are mainly concerned about the last group of victims from the Sinai. “It’s quite a small group – sixty people – who are currently living in Ethiopian camps. One boy we spoke to there was missing half his skull. They had thrown him head first against a wall again and again.”

Van Reizen adds: “It’s staggering that people are just being left to rot in camps without any medical or mental help. They should be entitled to asylum in Europe – and not by crossing the Med in a tiny boat but with a humanitarian visa.”

The unforeseen side-effect of innovation

“Thanks to mobile phones, a new kind of human trafficking and extortion is possible that didn’t exist before 2009”, Van Reizen explains. Ransoms are paid by phone and a person’s contact list gives an idea of how high the demand can be. “It’s an unforeseen side-effect of innovation and the consequences are far-reaching.”

By contrast, her inaugural lecture as Professor of Computing for Society discussed the opportunities those same digital innovations offer for developing countries. “Big data can help stimulate local economies and improve healthcare.”

She named The Zambia SmartCare

Card and the India SmartCard for Health as examples, projects that not only collect data – they also help fund healthcare for the poor.

“Such progress is possible, especially on ‘greenfields’ that don’t have a history of previous systems. Smartcards like these, and mobile phones, rely far less on computers in developing countries.

For our study on human trafficking, we also use mobile phones and a PhD student is trialling offering help with traumas using digital technology, which means that what’s part of the problem, it can be part of the solution too.”

In elk hoofd een ander verhaal

Spinvis wappert zijn muzikale polaroids droog

Iedereen mag zelf weten wat de liedjes van Spinvis betekenen. 'Vaak is dat helemaal niet wat ik bedoeld heb, maar ik heb afgeleerd om luisteraars te verbeteren.'

DOOR SUSAN WICHGERS *Trein/Vuur/Dageraad*. Drie woorden die niks met elkaar te maken hebben, maar toch door Spinvis – alias van Erik de Jong – werden gekozen als titel voor zijn nieuwe album. Vijf jaar na zijn vorige plaat toert hij met zijn vijfkopppige band langs theaters met een voorstelling over toeval en samenloop van omstandigheden. Tijdens de voorstelling worden achter de band beelden geprojecteerd, willekeurig geselecteerd door een computer. Samen met de muziek moeten die beelden 'in ieder hoofd een ander verhaal vormen', aldus de muzikant.

Geldt dat ook voor de liedjes zelf?

'Ja, al heeft het voor mezelf wel een specifieke betekenis. Na afloop van een optreden vertellen mensen me soms wat zij denken dat een nummer betekent. Vaak is dat helemaal niet wat ik bedoeld heb, maar ik heb afgeleerd om ze te verbeteren. Daar maak je misschien dingen in hun hoofd mee stuk. Zoals met een verfilming van een boek, en dat de hoofdpersoon dan een hele andere stem heeft dan je zelf had bedacht.'

Hoe ontstaan ze dan?

'Ik begin nooit met een verhaal, maar met klanken. Daarna kijk ik welke woorden daarbij horen. Mijn liedjes zijn een soort polaroidfoto's: al doende zie je ze ontwikkelen en aan het einde is het iets. Het gebeurt trouwens ook dat ik zelf ineens een nieuwe betekenis in een lied ontdek. Sommige nummers heb ik vijftien jaar geleden al geschreven, nu ben ik iemand anders.'

Tussen de nummers door stellen bandleden elkaar persoonlijke vragen. Waarom?

'Het voorstellen van een band aan het begin van een optreden is eigenlijk altijd, ja, een beetje stom. Dus doen we dat op deze manier. Het zijn allemaal echte verhalen. Merel (Junge, viool en blaasinstrumenten, *red.*) vertelt bijvoorbeeld dat ze niet weet of ze ooit verliefd is geweest, dat is mooi. Dan zie je niet een bandlid op dat podium, maar een echt persoon.'

'Iedereen bespeelt alle instrumenten. Zo krijgt elk lied zijn eigen muzikale landschap. Als je blues maakt, dan heb je al een stijl, een idioom waar je je muziek in kan gieten. Ik verzin voor elk nummer een nieuw idioom.'

Het lijkt soms of je je liedjes ook opzettelijk lelijk maakt, met een zingende zaag, of een mechanisch en blikkerige gitaarsolo in *Hallo, Maandag*.

'Dat vind ik het juist leuk. Ik ben helemaal geen technische gitarist, maar als popmuzikant moet je toch minstens één keer in je leven een gitaarsolo doen. Die heb ik nu gedaan.'

Je treedt ook op in grote poppodia en op festivals als Lowlands. Is het raar om in een klein theater voor zittend publiek te spelen?

'Het is allebei hartstikke leuk, maar totaal verschillend. Jonge mensen komen weinig naar theaters. Het theater- en clubpubliek zijn compleet gescheiden

werelden, ze weten niet van elkaars bestaan. Ik kan in een uitverkocht Paradiso staan, en een paar dagen later in theater De Meervaart in dezelfde stad, maar dan voor driehonderd man. Maar ik richt me op alle leeftijden en iedereen, ook Frans Bauer-luisteraars. Al betwijfel ik of die nou graag naar mijn muziek luisteren.'

Spinvis, *Trein/Vuur/Dageraad*
Koninklijke Schouwburg, Den Haag, do 6 april €7,50- 27,50. 20:15 u. Het album verschijnt op 28 april.
Theatercollectief De Hollanders speelt het sciencefiction toneelstuk *De Eersten*, met tekst en muziek geschreven door Spinvis. Theater Ins Blau, vrij 31 maart, €15-17,50, 20:30 u.

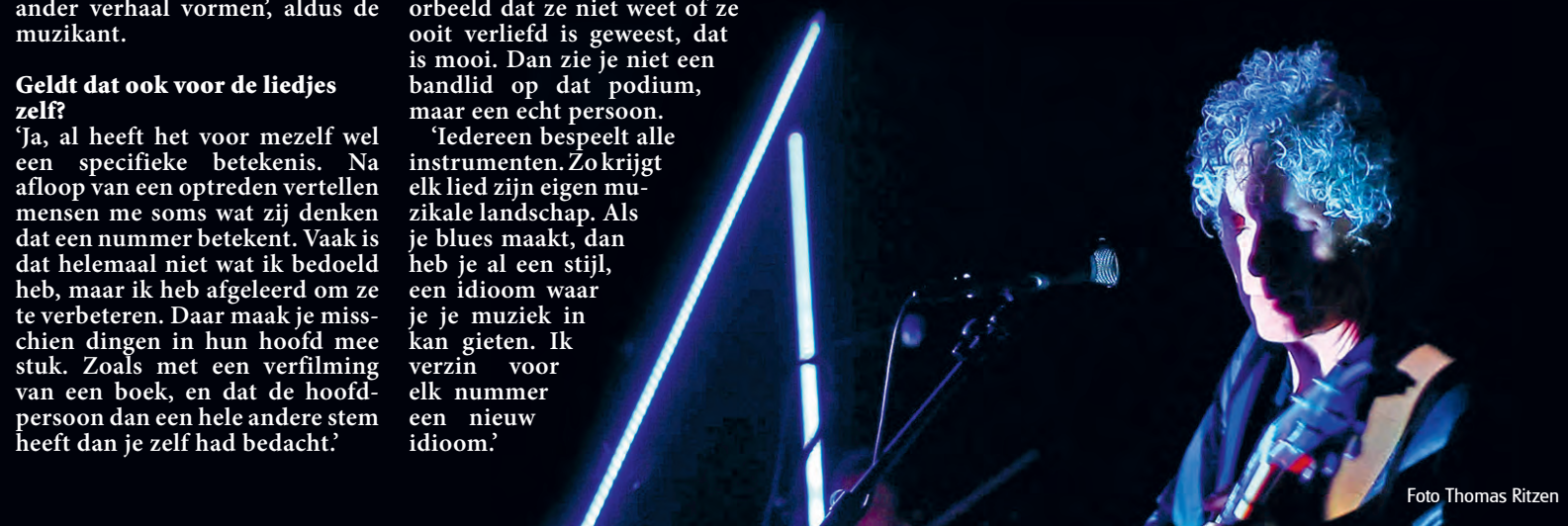

Foto Thomas Ritzen

Flamenco uit de polder

Zangeres Luna Zegers zweeft tussen twee werelden

Luna Zegers ontdekte de flamenco in India, en veroverd er nu Spanje mee. 'Leuk dat ze het probeert, denken sommigen, maar het kan natuurlijk nóóit.'

Foto Mireia Rodriguez Marin

DOOR MARLEEN VAN WESEL 'Op reis door India kwam ik gek genoeg op het spoor van de flamenco', vertelt Luna Zegers. Als eerste niet-Spaanse voltooidde ze in 2015 de flamenco-zangopleiding aan het ESMUC-conservatorium van Barcelona. Vrijdag stelt ze haar album *Entre dos Mundos* voor in Leiden.

'Toen ik voor het eerst flamenco hoorde, op plaatjes die Indiase muzikanten voor me draaiden, dacht ik: Jézus, wat gaaf! Die rauwe expressie en al die verschillende ritmes. En het kwam gewoon uit Europa. Ver weg in India, voelde Spanje dicht bij huis. Doordat ik Frans en Latijn had gehad op de middelbare school, begreep ik ook wel iets van de teksten. Dat was bij de Hindi-liedjes die ik daar zong wel anders.'

Eigenlijk was India niet eens zo'n vreemde plek: 'Daarvandaan namen zigeunervolkeren hun muziek mee naar Europa. Op de Balkan raakten de klanken vermengd met Bulgaarse en Albanese invloeden. En in Spanje ontstond er een mix met de Andalusische folklore en werd Spaans de voertaal.' Terug in Amsterdam, waar ze jazz-student was aan het conservatorium, leerde ze Spaans. 'Ik vroeg gewoon voortdurend aan Spaanse studiegenoten: hoe zeg ik dit? En dat?'

Buiten Spanje doet flamenco vooral aan de dans denken. 'Maar in Spanje is zang het belangrijkste, dan gitaar en dan pas dans. Spanjaarden kunnen de tekst natuurlijk verstaan. De zang is het hart van de flamenco. Ook op flamencofeesten, na afloop van optredens, merk je dat: ook de gitaristen en dansers zingen dan mee.'

Nadat ze in 2010 cum laude was afgestudeerd in de jazz, werd ze aangenomen op de flamenco-zangopleiding in Barcelona. 'Ik was er al op Erasmusuitwisseling geweest. Eigenlijk voor jazz, maar ik heb me daar op alle flamencovakken gestort. Zo maakte ik indruk op een zangdocent. Eigenlijk namen ze per jaar maar één zangstudent aan, en nooit

iemand uit het buitenland. Dat jaar hebben ze twee plaatsen vrijgemaakt. Ze konden het natuurlijk niet maken om een Spanjaard te passeren.'

In januari 2017 presenteerde ze op de Flamenco Biënnale haar album *Entre dos Mundos*; tussen twee werelden. 'Op dit moment is het echt fifty-fifty waar ik te vinden ben. Deze maanden wat meer in Nederland, omdat ik door uitgeverij Ambo Anthos benaderd ben om mijn levensverhaal op te tekenen.'

De ontdekking van flamenco en haar succes spelen uiteraard een belangrijke rol, maar daar ging een tragische geschiedenis aan vooraf: tussen haar negentiende en vijfentwintigste overleden achtereenvolgens haar vader, haar zusje en haar moeder. Haar moeder verloor ze, heel kort nadat ze besloten had haar studie politicologie af te breken voor de jazzopleiding. 'Daarover verhaal ik ook in mijn flamencoteksten', vertelt ze. Flamenco hielp haar nieuwe levenslust te vinden. 'Ook daarover heb ik een aantal nummers geschreven: over het vertrouwen in het universum en hoe dat steeds nieuwe dingen op ons pad brengt, waarvan we – soms noodgedwongen – leren en groeien.'

Over het voorstel van de uitgever was ze enthousiast. 'Maar ik had nog nooit een boek geschreven. Nu heb ik een ghostwriter, journalist Maartje den Breejen, met wie ik me regelmatig een week opsluit om er samen aan te werken.' De verschijning van haar biografie staat gepland voor het najaar.

Deze zomer is ze weer regelmatig in Barcelona en Madrid, voor de presentatie van haar album. 'Sommige Spanjaarden vinden: leuk dat ze het probeert, maar het kan natuurlijk nóóit, een Nederlandse flamencozangeres. Anderen vinden het juist te gek.'

Luna Zegers, *De X* (QBus-zaal/Muziekhuis), vrijdag 31 maart, 20.30, €15,- (vvk €12,50)

Agenda

FILM

KIJKHUIS
Zero Days
za. 13.30, zo. di. 21.30

LIDO
Logan
dagelijks 21.30

TRIANON
Demain tout commence (laatste speelweek)
vr. zo. di. 15.45, wo. 18.45
Meer films op bioscopenleiden.nl

MUZIEK

DE TWEE SPIEGHELS
Jeroen Vrolijk therapy session
Vr 31 maart, 21.00
HET MUZIEKHUIS
Luna Zegers

Vr 31 maart, 21.00, v.a. €12,50
VanPolanen presenteert: The Imperial Crowns
Do 6 april, 20.30, €15,-
LEIDSE SCHOUWBURG

Danny Vera
Za 1 april, 20.15, v.a. €13,50
HERENGRACHTKERK
Concert Nederlands Studenten Kamerorkest
Wo 5 april, 20.15, v.a. €10,-
BPLUSC OUDE VEST
Lunchconcert cello duo Piñas-Lekkerkerk
Do 6 april, 12.45, €5,-

DIVERSEN

BPLUSC APOTHEKERSDIJK
Inspiratieavond Leids Amateurkunst Festival

Do 30 maart, 19.30, gratis
THEATER INS BLAU
De Hollanders en Spinvis: De Eersten
Vr 31 maart, 20.30, v.a. €15,-
WIJNHAVENGEBOUW

Codeerwedstrijd LIACS
Vr 31 maart, 13.00, gratis

IMPERIUMTHEATER
Informatieavond audities
De Papieren Kroon
Vr 31 maart, 20.00

LEIDSE SCHOUWBURG
Karin Bloemen

Vr 31 maart, 20.15, v.a. €21,50
OUDE STERREWACHT
Lezing door Henk Hoekstra: Waar is het Heelal van gemaakt?

Za 1 april, 13.15, €4,-
BplusC NIEUWSTRAAT
Opnames 4the Music
Zo 2 april, 16.30, gratis
BOEKHANDEL KOOYKER
Signeersessie Connie Palmen
Vr 31 maart, 16.00

Signeersessie Jeroen Windmeijer
Zo 2 april, 14.00

BOEKHANDEL VAN STOCKUM
Signeersessie Herman Koch
Vr 31 maart, 15.00

Lezing Andrea Maier: Eeuwig houdbaar
Zo 2 april, 14.00, gratis
Lezing Govert Jan Bach: Luther en Bach
Wo 5 april, 19.30, gratis

HET GEBOUW
Autismecafé met neuropsycholoog Marcia Goddard en cabaretgroep Prikkelvis
Wo 5 april, 19.30, gratis

LIPSUIS
Leiden Islam Academy: Innovation and Tradition
Wo 5 april, 11.15
Leidschrift Symposium: Populisme door de jaren heen

Wo 5 april, 18.45, gratis
Lezing door Anke Vrijs: hoe het avant-gardisme in de 'Sauerkraut-kultur' terecht kwam

Wo 5 april, 19.30, gratis (aanmelden verplicht)
Expositie Kunstgang: Mart van de Wiel

Zo 2 april t/m 10 juni 2017
LEIDS WEVERSHUIS
Expositie Zestien plus: Eigen Stijl
t/m 23 april 2017

MUSEUM VOLKENKUNDE
Tentoonstelling: Canadese Inuit kunst
t/m 7 januari 2018
RIJKSMUSEUM VAN OUDHEDEN
Tentoonstelling: Koninginnen van de Nijl
t/m 17 april 2017

Kamervragen

Foto Marc de Haan

‘Ik wil herinneringen vastleggen’

Simone Both (23 jaar, pre-master Midden-Oosten studies)

Huis: Vrijheidslaan
Kamer: 15 m²
Huur: 330 euro
Huisgenoten: 9

Hoe lang woon je hier al?
‘Sinds september. Hiervoor heb ik een bachelor geschiedenis in Nijmegen gedaan, maar ik wilde een master doen, die toch iets meer met de actualiteit van doen had. Ik heb nog getwijfeld over Noord-Amerika, maar koos toch Midden-Oostenstudies, vanwege de rijkere geschiedenis.
‘Van september tot januari had ik deze kamer al in onderhuur. Toen zag het er hier nog heel anders uit. Deze lichtblauwe muur was nog bruinroze en er

hingen allerlei dingen aan de muur. Ik vond het eigenlijk niks. Sinds januari is het helemaal mijn eigen kamer.’
En zijn de muren leeg.
‘Iets ophangen schoot er na het verven eigenlijk bij in. Misschien wordt het een poster van Ierland, of een wereldkaart.’
Ben je zo’n wereldreiziger dan?
‘Ik heb een half jaar in Ierland gestudeerd en ik ga vaak mee op de reizen van mijn studievereniging. Zo ben ik mee geweest naar Sint-Petersburg met mijn Nijmeegse studievereniging. En met twaalf meiden van Midden-Oostenstudies ben ik naar Jorda-

nië geweest. We hadden daar zelf een auto gehuurd en reden met keiharde Arabische hiphop uit de speakers door de steden.
‘Verder zijn we naar de historische stad Petra geweest en sliepen in de woestijn. Daar barbecueden we op de traditionele manier van de Bedoeïnen: onder de grond. Dan stoken ze een vuurtje in de grond, vervolgens leggen ze het eten erin en dekken ze het toe. Het was echt een heel toffe reis. En net zoals op al mijn reizen heb ik natuurlijk veel foto’s gemaakt.’
Doe je dat vaker?
‘Het is een hobby. In Nijmegen was ik vaak fotograaf bij feestjes of gala’s. Ik

heb concerten gefotografeerd, maar daar had ik eigenlijk niet de juiste apparatuur voor.
‘Ik volg nu een cursus bij het LAK, waar ik weer heel andere kanten van fotografie leer kennen. Zo maken we nu bijvoorbeeld foto’s van architectuur, heel anders dan ik gewend ben. Ik ben ervoor naar de pier in Scheveningen gegaan. Die foto’s moeten we vanavond inleveren.
‘Voor de volgende keer staat er een stilleven op het programma. Toch vind ik het wel het leukst om foto’s van mijn reizen te maken. Dan zijn het echt herinneringen die je vastlegt.’
DOOR MARLIES ROTHOFF

Column

Lentelichaam

Koergeluid vanuit de kamer van een huisgenoot: een verdwaalde duif die in al haar enthousiasme via een klein klappaampje iemands twaalf vierkante meter is binnengevlogen. Colleges lijken twee keer zo lang te duren omdat de felle zon naar binnen schijnt en je naar buiten wil lokken - tot het moment waarop iemand het bevel geeft om het gordijn dicht te doen ‘anders is er niets te lezen van die Powerpoint’. Het is lente. Het gedeelte van de lente waarin je nog een winterjas aan moet omdat je je het anders beklaagt als je ‘s avonds op de fiets stapt om terug naar huis te rijden. Dat wel. Maar dat mag de pret van de gemiddelde Nederlander niet drukken.
Blijkbaar lukt het, ondanks de dichte gordijnen, de zon uiteindelijk wel. Leiden lijkt opeens twee keer zoveel inwoners te hebben wanneer het kwik boven de vijftien graden stijgt. Je vertrekt iets eerder of besluit juist een trein later te nemen, want op weg naar het station loop je langs de ijs-salon diena een sluitingsperiode van enkele maanden, weer open is. Terrassen die op wat eenzame rokers na volledig verlaten waren, raken weer gevuld. Je bestelt bier met een frisse hoppige geur.
Een enkeling op dat terras heeft al een driekwartsbroek aan, waarvan iedereen dan zegt: ‘Nu al?’ En dat de driekwartsbroekdrager dan grijnst, zijn zonnebril af zet om je aan te kijken terwijl hij ‘Ja, nu pas’ antwoordt. Iemand klaagt nog even snel over hoe vervelend het is om met iemand te praten die een zonnebril op heeft. Gelukkig maar, leek het toch bijna een dag te worden zonder iets om over te zeuren.
Eigenlijk gaat het gewoon om de zomer. Die is in de wondere wereld van winkelatalages al begonnen, maar in de echte wereld duurt het nog even. Ook dat mag de pret voor de gemiddelde Nederlander niet drukken. Want de lente geeft ons de mogelijkheid om te proefdraaien voor het seizoen dat volgt. Nog even en Instagram-tijdlijn staan vol met filmpjes waarin wordt gedemonstreerd wat de meest effectieve manier is om buikspieren te trainen.
De magazines bij de AKO op het station vertellen je welke voedselgroepen je vooral niet en vooral wel moet eten om minimaal vijf kilo af te vallen. Allemaal garanties voor hét zomerlichaam. Laten we, in ieder geval tot die tijd, even stilstaan bij ons lentelichaam. Een lichaam dat ons ertoe in staat stelt om dat ijs te proeven, die zonnestralen te voelen, die duif te horen, die hop te ruiken en die driekwartsbroekdrager te bewonderen. Vreemd dat we vaak zo negatief kijken naar een lichaam dat zoveel kan.

FEMKE BLOMMAERT studeert taalwetenschappen

Bandirah

